

Høring om internationalisering af uddannelser

Onsdag den 30. august 2006 kl. 10:00 – 15.15
Landstingssalen, Christiansborg.

Indholdsfortegnelse

Program	4
Folketingsmedlemmer i høringens spørgepanel	6
Præsentation af oplægsholdere	7
Torben Klein.....	7
Rikke Skovgaard Andersen	7
Maria Munnecke.....	8
Safi Hansen Yahiya	8
Anya Eskildsen.....	8
John E. Andersen.....	9
Finn Kjærdsdam.....	9
Gerard Mols.....	9
Chris Mottes.....	10
Ove K. Pedersen.....	10
Kenneth Iversen.....	10
Stefan Hermann.....	11
Skriftlige oplæg	
Danske uddannelsers internationalisering i en global verden.....	12
Af Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark, København	
Erfaringer fra en international uddannelse i Europa.....	18
Af Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media	
Den internationaliserede virkelighed	22
Af Maria Munnecke, studievejleder, RUC, Roskilde	
I takt med globaliseringsgenerationen.....	26
Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, Horsens	
Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser.....	28
Af Anya Eskildsen, direktør, Niels Brock, København	
Kvalitet eller kompromis?.....	34
Af John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet	
Internationalisering af uddannelserne ved Aalborg Universitet	38
Af Finn Kjærdsdam, rektor, Aalborg Universitet	
The Case of Maastricht University.....	44
Af Mr. Gerard Mols, professor og rektor, Maastricht University, Holland	
Kompetencer nu og fremover.....	47
Af Chris Mottes, administrerende direktør, Deadline Games A/S, København	
En ny tids pædagogik!.....	48
Af Ove K. Pedersen, professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics, Copenhagen Business School	

Internationale færdigheder grundlægges i folkeskolen.....	51
Af Kenneth Iversen, adm. direktør, Unimerco A/S, Sunds	
Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv	54
Af Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN Museum for Moderne Kunst, Ishøj	
Deltagerliste.....	57
Teknologirådets udgivelser 2004 – 2006.....	63

Program

9.00 – 10.00 Ankomst og indskrivning

10.00 – 10.10 Velkomst

Åbning af høringen

v/ Hanne Severinsen (V), fmd. f. Videnskabsudvalget
og Carina Christensen (KF), fmd. f. Uddannelsesudvalget

10.10 – 10.45 Internationalisering af danske uddannelser – erfaringer og perspektiver

Uddannelserne tillægges stor betydning for Danmark i den skærpede globale konkurrence. Undervisningsministeriets styrelse, CIRIUS, har siden 2005 haft til opgave at fremme internationaliseringen gennem iværksættelse af en lang række initiativer.

· Danske uddannelsers internationalisering i en global verden - vilkår, perspektiver og udfordringer.
Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark

10.45 – 11.45 Erfaringer med internationalisering af uddannelser

Studerende og ansatte fra uddannelsesinstitutioner videregiver deres indtryk og vurderinger fra ophold i udlandet, og fra det danske uddannelsessystem.

· Erfaringer med en international uddannelse i Europa
Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media

· Den internationaliserede virkelighed
Maria Munnecke, studievejleder, RUC

· Erfaringer som udenlandsk studerende i Danmark
Safi Hansen Yahya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, Horsens

· Erfaringer med udvekslingsprogrammer i erhvervsrettede uddannelser, erfaringsopsamling fra elever, undervisere, arbejdsgivere og udvekslingspartnere
Anya Eskildsen, direktør; Niels Brock Copenhagen Business College

11.45 – 12.00 Pause

12.00 – 13.00 Universiteternes virkelighed og strategier

Udviklingen på EU's indre marked og den internationale konkurrence på uddannelsesområdet kan ændre på uddannelsernes vilkår. Hvilke strategier vælger universiteterne for at indrette sig på den nye virkelighed?

· Kan Danmark fastholde princippet om gratis uddannelse for danske statsborgere under EU's og globaliseringen nye betingelser? Hvordan forbereder et dansk universitet sig på fremtiden? Hvad skal styre uddannelserne i fremtiden – kvalitet eller penge?
John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet

· Aalborg Universitets rolle i og strategi for internationaliseringen. Kan vi lade os inspirere af andre lande og deres uddannelsesinstitutioner?
Rektor Finn Kjærdsdam, Aalborg Universitet

· Hvordan fungerer en gennemført international satsning? Hvilken betydning har 30-50% udenlandske studerende?

Rektor Prof. Mr. Gerard Mols, Maastricht University, Holland

13.00 – 13.45 Frokost – sandwichbuffet

13.45 – 15.00 Danske uddannelser og de globale krav

I den fremtidige globalisering skal danske uddannelsesinstitutioner sikre børn og unge de bedste internationale uddannelsesmuligheder. Hvilke kompetencer har danske skolebørn og studerende brug for i en globaliseret verden, hvad efterspørger fremtidens arbejdsmarked i ind- og udland, og hvordan indretter vi fremtidens uddannelsessystem? Hvordan forudser og planlægger vi med globalisering for øje - og i hvilken grad kan man overhovedet forudse og planlægge sig ud af udfordringerne?

· Hvilke kompetencer er der behov for nu og fremover? Hvilken rolle spiller internationalisering af uddannelser for Deadline Games?

Chris Mottes, adm. direktør, Deadline Games A/S, København

· Danmark i den internationale konkurrence - hvilke individer ønsker vi at skabe? Hvilke kompetencer skal vi bevare og udbygge? Hvilke danske uddannelsestraditioner kan vurderes som langtidsholdbare, hvilke initiativer skal vi fx iværksætte for at sikre disse fremover? Hvilke dele af vores uddannelsessystem trænger til fornyelse og forandring i et internationalt perspektiv?

Ove K. Pedersen, professor, International Center for Politik og Erhverv, CBS, København

· Hvad er vi gode til i Danmark - og hvad kan vi lære af andre? Hvilke krav har danske virksomheder til uddannelsessystemet i relation til internationalisering?

Kenneth Iversen, adm. direktør, Unimerco A/S, Sunds

· Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv. Individualisering og globalisering som udfordringer og kompetencebegrebet som uddannelsespolitisk og pædagogisk svar herpå?

Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN, Ishøj

Afsluttende debat

15.15 Afslutning

v/ Hanne Severinsen (V), fmd. f. UVT

Folketingsmedlemmer i høringens spørgepanel

Tina Nedergaard (V)
Christine Antorini (S)
Martin Henriksen (DF)
Carina Christensen (KF)
Margrethe Vestager (RV)
Bente Dahl (RV)
Morten Homann (SF)
Per Clausen (EL)

Hanne Severinsen (V), fmd. for Videnskabsudvalget og Carina Christensen (KF), fmd. for Uddannelsesudvalget er høringens ordstyrere.

Præsentation af oplægsholdere

Torben Klein

Torben Klein er direktør i CIRIUS Danmark.

Uddannelse: cand.scient. biologi fra Københavns Universitet.

Beskæftigelse:

- 2005 – Direktør – Undervisningsministeriet.
- 1999 - 2005 Direktør – Akademiet for de Tekniske Videnskaber (ATV)
- 1994 - 1999 Kontorchef – Miljø- og Energiministeriet
- 1988 - 1994 Projektleder, biolog, COWI.
- 1986 - 1988 Projektleder, biolog - Hedeselskabet.
- 1985 - 1986 Videnskabelig undervisningsassistent – Landbohøjskolen.

Tillidshverv

- Formand for Teknologirådet 2002 - 2005.

Medlem af:

- Københavns Universitets Konsistorium 2001 - 2004.
- EUs ekspertjury vedr. Eureka-projekter (Innovationsfremmeprojekter) 2003 og 2004.
- WWF-Danmarks bestyrelse 2004 - .
- WWF-Danmarks videnskabelige udvalg 2001 - .
- Euro-CASEs bestyrelse 2000 – 2005 (Euro-CASE er den europæiske organisation af teknisk-videnskabelige akademier).
- CAETs bestyrelse 2000 – 2004 (CAETS er den globale organisation af teknisk-videnskabelige akademier).
- Eksperimentariums præsidium 2000 - .
- CAT – Center for Avanceret Teknologis repræsentantskab 1999 - 2003.
- Teknologisk Instituts repræsentantskab 1999 - 2002.

Rikke Skovgaard Andersen

Rikke Skovgaard Andersen, født 1. september 1980, er studerende på uddannelsen Erasmus Mundus Masters: Journalism and Media within Globalization: The European Perspective.

Uddannelsen er et samarbejde mellem seks europæiske uddannelsesinstitutioner, og sammen med 24 andre studerende fra hele verden udgør Rikke første årgang. Efterårssemestret 2005 tilbragte holdet i Danmark på Aarhus Universitet og Danmarks Journalisthøjskole. Rikke har også læst et semester på universitetet i Amsterdam og begynder i efteråret på universitetet i Hamburg. I øjeblikket er hun i samarbejde med Studenterrådet ved Aarhus Universitet ved at udarbejde to rapporter om hendes medstuderendes oplevelser af at flytte til og studere i Danmark. Derudover er hun medlem af et udvalg, der på foranledning af den europæiske kommission skal opstarte en organisation for de knap 1500 studerende på Erasmus Mundus-uddannelser i Europa

Maria Munnecke

Maria Munnecke er studievejleder på RUC.

Studievejleder på RUC fra 2002, herunder vejledning af danske og udenlandske ansøgere omkring optag og gennemførelse samt erhvervsvejledning.

Uddannelse:

- Speciale afleveres på Forvaltningsuddannelsen på RUC i september 2006 (cand.scient.adm.).
- Studievejlederuddannelse.

Safi Hansen Yahiya

Safi Hansen Yahiya er studerende som bygningskonstruktør/Constructing Architect ved Vitus Bering Danmark i Horsens.

Safi Hansen Yahiya er nu på 7. og afsluttende semester på Vitus Bering Danmark og er ved at skrive speciale. Hun har specialiseret sig i projektledelse.

Derudover er hun cand.phil. i kultur og antropologi fra Oslo Universitet med specialisering i kultur og internationalt relateret vejledning.

Anya Eskildsen

Anya Eskildsen er direktør for Niels Brocks internationale uddannelse.

2004 -	Direktør, Niels Brock, København
2000 - 2004	Underdirektør, Niels Brock, København
1997 - 2000	Uddannelsesleder, Niels Brock, København
1994 - 1997	Handelsfaglærer, Roskilde Handelsskole, Roskilde
1994	Cand. Polit. fra Københavns Universitet
1987	Student fra Zahles Gymnasium, København

Bestyrelsesposter o.l.:

- Medlem af bestyrelsen for FUHU
- Københavns Produktionsskole
- Københavns Erhvervsråd
- EVU-Erhvervscenter for etablering, vækst og udvikling
- Cirijs rådgivende bestyrelse - udpeget af Undervisningsministeriet
- Koordinator for udbud og gennemførelse af gymnasiale suppleringskurser – udpeget af Undervisningsministeriet
- Medlem af KVUC's Centerråd
- Medlem af Danish-Chinese Business Forum
- Formand for Netbaseret Akademiuddannelse

John E. Andersen

John E. Andersen er kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet.

Kontorchef John E. Andersen, Ph.D, leder Det Internationale Kontor, en enhed i Københavns Universitets Fællesadministration, der er ansvarlig for optagelse af internationale studerende, tildeling af samarbejdspladser og internationaliseringsstipendier til danske studerende, vejledning af studerende og undervisere, administration af programmer (f.eks. Sokrates, Erasmus, Nordplus).

Medlem af bestyrelserne for CIRIUS, DIS (Denmark's International Study Program) og Center for Danmarksstudier ved Lunds Universitet. Medlem af Rektorkollegiets Internationale Udvalg til 2006 og herefter formand for KIO (Koordinationsudvalget for Internationale Opgaver), også under Rektorkollegiet. Dansk repræsentant udpeget af Rektorkollegiet i kommissionens "Underudvalg for Videregående Uddannelse i Bryssel med henblik på udvikling af Sokrates programmet". Tidligere lektor på Institut for Nordisk Filologi, KU. Formand for Universitetslærerne i Dansk Magisterforening 1994 – 96 og fra 2004 for 4. Majkollegiet på Frederiksberg.

Finn Kjærdsdam

Finn Kjærdsdam har været ansat ved Aalborg Universitet siden 1975 og er i dag rektor.

Finn Kjærdsdam er uddannet som landinspektør fra KVL. Finn Kjærdsdam har sidefag i landskabsarkitektur fra KVL samt trafikplanlægning fra DTU. Finn Kjærdsdam tog sin ph.d. grad ved KVL, og afsluttede en formel forskeruddannelse ved Nordiska Institutet för Samhällsplanering i Stockholm. Finn Kjærdsdam blev senere doktor i anvendt videnskab samt professor i fysisk planlægning ved AAU.

Finn Kjærdsdam var dekan for Det Teknisk-Naturvidenskabelige Fakultet ved Aalborg Universitet fra 1988 - 2005. Under hans ledelse gennemførtes der massiv internationalisering af især kandidatuddannelserne ved fakultetet. I 2005 blev han ansat som rektor ved universitet med bl.a. ansvaret for universitetets strategi, herunder strategi for internationalisering af uddannelser og international rekruttering samt for operationalisering af disse bl.a. gennem universitetets udviklingskontrakt.

Finn Kjærdsdam har gennemført videreuddannelseskurser i "educational management" ved Harvard University, USA og bestrider en lang række nationale og internationale akademiske og professionelle tillidsposter.

Gerard Mols

Gerard Mols er professor og rektor ved Maastricht University.

Prof. Dr. Gerard P.M.F.Mols (1951) is rector of Maastricht University since 2004 after two full periods as Dean of the Faculty of Law at the University of Maastricht from 1991-1993 and from 1997-2003. He completed his doctor's degree at the Faculty of Law University of Utrecht on the thesis: Criminal conspiracy (1982) and worked as a Criminal Law Defender 1979-2004. In 1988 he was appointed as a Professor of Criminal Law at Maastricht university. Gerard Mols functioned as the President of the Dutch Association of Criminal Law Defenders during 2000-2004.

Chris Mottes

Chris Mottes er administrerende direktør i Deadline Games A/S.

Ove K. Pedersen

Ove K. Pedersen er professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics (CBP) ved Copenhagen Business School. Han er professor i komparativ politik ved Københavns Universitet (på orlov) og adjungeret professor i offentlig forvaltning ved Aalborg Universitet.

Ove K. Pedersen har publiceret bøger på forskellige sprog; senest *Nationale Identity and Varieties of Capitalism: The Danish Experience*, 2006 på McGill and Queens University Press, Montreal; *Europeanization and Transnational States*, 2004, Routledge, London og *The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis*, 2001, på Princeton University Press, Princeton. Han har desuden publiceret et stort antal artikler. Med direkte reference til høringen kan anbefales "Velfærdrapporten som tidsbillede. Et essay om disciplinering til individualitet", tidsskriftet KRITIK, nr. 179, april 2006, s. 87-99. Heri beskrives udviklingen i dansk pædagogik over mere end 200 år.

Kenneth Iversen

Kenneth Iversen er administrerende direktør i Unimerco A/S og bestyrelsesformand i Handels- og Ingeniørhøjskolen, HIH, Herning.

Uddannelse:

HD i regnskab 1974, i afsætningsøkonomi 1979 og i organisation smst. 1982.

Beskæftigelse:

Selvstændig konsulent 1974-76.

Økonomichef Unimerco A/S 1976.

Direktør Unimerco Group A/S 1978.

Adm. direktør smst. fra 1985, till. adm. direktør Unimerco AB, Jönköping fra 1991, for Unimerco Ltd. Lichfield fra 1995, for Unimerco Finance A/S fra 1996, for Unimerco A/S fra 1998 og for UM Dandia GmbH, Ludwigsburg fra 2000.

Bestyrelsesposter o.l.:

Medlem af Styrelsesrådet, Nykredit fra 1990 og af repræsentantskabet for Midtbank A/S fra 1988.

Medlem af bestyrelsen for J Zartow A/S 1992-2001, Unimerco Group A/S fra 1990, Unimerco A/S fra 1998, Unimerco Finance A/S fra 1996, Unimerco AB fra 1991, Hans Foxbys Fond fra 1984, UM Dandia A/S fra 2000 og UM Dandia GmbH fra 2000. Formand for bestyrelsen for Unimerco A/S fra 1995, Unimerco Inc., USA fra 1995, Unimerco Ltd., UK fra 1997 og Unimercos fond fra 1978.

Formand for bestyrelsen for Handels- og Ingeniørhøjskolen Herning fra 1995. Formand for Netværksprogrammet, Erhvervsfremmestyrelsen 1989-92, tidl. medlem af diverse styregrupper, Dansk Teknologisk Institut, tidl. medl. af bestyrelse for Denka Holding 1996-2000, formand for Herning Erhvervsråd 1987-90 og 1993-95, formand for Interimsbestyrelsen, Vestjysk Teknikum 1988-95, tidl. medl. af Industriens Udviklingsgruppe, Erhvervsmin.

Unimerco Group A/S fremstiller og forhandler værktøjer til bl.a. fly- og automobilindustrien, maskinindustrien, træ- og møbelindustrien, levnedsmiddelindustrien og byggeriet. Unimerco har selskaber i Euro-

pa, Nordamerika og Asien og beskæftiger ca. 555 ansatte, hvoraf 465 er aktionærer og ejer virksomheden. Omsætningen er omkring DKK 650 mio og i kraftig vækst.

Stefan Hermann

Stefan Hermann, f. 1971, cand.scient.pol., er vicedirektør ved ARKEN Museum for Moderne Kunst og censor på Københavns Universitet og Aarhus Universitet.

Har skrevet en lang række artikler om bl.a. kompetenceudvikling og læring, uddannelsespolitik og pædagogik i bl.a. Ledelse i Dag, Politica, Psyke & Logos, Uddannelse, Unge Pædagoger, Dansk Pædagogisk Tidsskrift, KvAN, Distinktion, Skolen i Morgen. Er til efteråret aktuel med en bog om folkeskolen 1950-2006.

Chefkonsulent i Undervisningsministeriet og projektleder for Det Nationale Kompetenceregnskab 2004-2005.

Fuldmægtig i Kulturministeriet 2001-2004.

Amanuensis v/ Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet 1999-2001, ekstern lektor samme sted 2001-2004, ekstern lektor v/ Sociologisk Institut, Københavns Universitet 2004.

Danske uddannelsers internationalisering i en global verden

Af Torben Klein, direktør i CIRIUS Danmark

Internationaliseringens nødvendighed

Det danske uddannelsessystem skal i dag ikke kun uddanne unge til at agere inden for de rammer, som defineres af nationalstaten. Alle borgere skal kvalificeres til at agere og arbejde i en globaliseret verden. Det skal sikre, at samfundet ikke opdeles i et A-hold med globale kompetencer og et B-hold uden disse kompetencer.

Det danske uddannelsessystem skal sørge for, at alle elever allerede gennem grundskolen får kendskab til andre lande og kulturer, at de lærer fremmedsprog og får en mellemfolkelig forståelse.

I erhvervsuddannelserne og de videregående uddannelser skal de unge have udbygget deres faglige og sproglige kvalifikationer, så de bliver i stand til at arbejde i en global verden, hvad enten det sker på en dansk arbejdsplads med internationale kontakter eller i udlandet.

Rammevilkår for internationaliseringen

Rammevilkårene for internationaliseringen fastlægges på tre niveauer: Via det tætte samarbejde på uddannelsesområdet, som sker gennem EU og andre internationale organisationer; den nationale lovgivning; og desuden i stigende omfang af markeds kræfterne.

Internationale rammebetingelser

EU har indtil nu været den væsentligste katalysator for mange af de konkrete internationaliseringsaktiviteter, som finder sted på uddannelsesinstitutionerne i dag. EU har støtteprogrammer fra grundskolen til voksenuddannelsesniveau.

Via det største program Erasmus har over 1 million studerende været på et Erasmus-ophold siden dets etablering i 1987. Kommissionens nye målsætning er, at i alt 3 mio. studerende skal have været af sted i 2012. EU-samarbejdet omhandler desuden praktikophold og lærerudvekslinger. Fagligt samarbejde, skolepartnerskaber og udviklingsprojekter er andre muligheder.

EU retter nu også sit uddannelsessamarbejde mod andre dele af verden, navnlig inden for de videregående uddannelser. Det sker bl.a. via Erasmus Mundus-programmet, som støtter udvikling af fælles europæiske Masterprogrammer, som studerende fra hele verden kan få stipendier til at deltage i. En anden mulighed inden for Erasmus Mundus programmet er partnerskaber mellem europæiske og ikke-europæiske uddannelsesinstitutioner, der giver mulighed for udvekslinger begge veje af studerende og lærere. Danske universiteter deltager i 9 Erasmus Mundus Master programmer ud af i alt 57.

CIRIUS administrerer EU's og en række andre internationale uddannelsesprogrammer. I 2005 gav CIRIUS i alt tilsagn om mere end 100 mio. kr. i tilskud til over 2200 internationale aktiviteter og vurderede 950 udenlandske uddannelser.

For de videregående uddannelser har den såkaldte Bologna-proces fået en helt enestående betydning for det europæiske uddannelsessamarbejde og for nationale reformer af de videregående uddannelser. Der er

tale om et paneuropæisk samarbejde mellem foreløbig 45 lande, som har sat sig som mål at skabe et fælleseuropæisk område for videregående uddannelse med fri mobilitet for studerende, lærere og færdiguddannede. Samtidig er målet at gøre de europæiske videregående uddannelser attraktive for studerende fra andre verdensdele. Danmark er langt i gennemførelse af Bologna-processen. Det gælder en sammenlignelig gradsstruktur, kvalitetssikring og merit- og anerkendelsesværktøjer som Diploma Supplement og ECTS. På erhvervsuddannelsesområdet er en tilsvarende proces kaldet Københavner-processen iværksat i 2002, som dog endnu mangler at få samme gennemslagskraft.

De nationale rammebetingelser

Danmarks deltagelse i det internationale program- og organisationssamarbejde har langt større betydning i dag end det tidligere har haft, men det er dog den nationale lovgivning og øvrige vilkår, der fastlægger de konkrete rammer, som internationaliseringen kan foregå under. Der er iværksat meget i de senere år. Senest har arbejdet med regeringens globaliseringsstrategi gjort, at alle de eksisterende rammer har gennemgået et grundigt eftersyn, og der er lagt op til en revision på de punkter, hvor regeringen har fundet, at der er uhensigtsmæssigheder.

Regeringen har fastlagt følgende 4 målsætninger for internationaliseringsindsatsen:

- Unge skal være bedre til sprog og have større indsigt i andre kulturer og samfund
- Mange flere danske studerende skal have mulighed for at uddanne sig i udlandet
- Danske uddannelser skal være internationalt attraktive
- Flere dygtige studerende og undervisere skal til Danmark

Det skal ske ved en lang række nye initiativer, som er ved at blive gennemført.

I grundskolen og ungdomsuddannelserne skal alle unge deltage i mindst et internationalt projekt, og de skal have mere fremmedsprogsundervisning. Lovgivningen skal gennemgås, så det internationale fremtræder tilstrækkeligt klart og forpligtende i alle uddannelser.

På erhvervsuddannelserne skal mulighederne for at tage praktik i udlandet også uden for EU, desuden forbedres, og den enkelte uddannelsesinstitution skal udarbejde en strategi for, hvordan det internationale fremmes.

På de videregående uddannelser får de studerende mulighed for at tage taxametertilskuddet med til udlandet til uddannelser af kvalitet. Det gælder både til kortere studieophold og til hele uddannelser. Det skal her sikres, at uddannelsesstrukturerne ikke sætter hindringer for at gennemføre studieophold i udlandet, således som det i et vist omfang er tilfældet på nogle af de korte og mellemlange uddannelser.

Der skal sættes mål og strategier for internationalisering på alle institutioner. Løbende kvalitetsudvikling, international benchmarking og akkreditering skal understøtte, at de danske uddannelser og uddannelsesinstitutioner kan måle sig med de bedste i udlandet. Det skal ske ikke blot for at tilbyde de danske studerende videregående uddannelser af høj kvalitet, men også for at tiltrække flere højt kvalificerede udenlandske studerende og undervisere til Danmark.

Markedskræfterne

Markedet forstået som internationale studerende, der efterspørger uddannelse uden for deres hjemland, og uddannelsesinstitutioner som ønsker at indgå i internationale forpligtende partnerskaber og strategiske alliancer er en forholdsvis ny faktor, som får stigende betydning for de vilkår også danske uddannelsesinstitutioner skal agere under.

Der er ca. 100 mio. studerende på videregående uddannelser i hele verden. I dag er der ca. 2,5 mio., der søger til udlandet, og tallet forventes at stige kraftigt i de kommende år. De gør det, enten fordi deres hjemland ikke har kapacitet til uddanne dem, eller fordi de ønsker en international uddannelse.

Det er imidlertid ikke kun de individuelle uddannelsessøgende, der efterspørger uddannelse i udlandet. Det er også lande med uddannelsesunderskud, der gerne vil have hjælp til at opbygge og udbygge deres uddannelsessystemer og uddanne deres unge, så længe de ikke har kapacitet selv. Det kan skabe grundlaget for interessante internationale partnerskaber.

Denne efterspørgsel har skabt en stigende konkurrence både mellem institutioner og mellem lande om at tiltrække de bedste studerende. Det er derfor vigtigt at fremstå som en attraktiv partner på det globale uddannelsesmarked. Det gælder såvel på uddannelses- som forskningsområdet og både over for de studerende, udenlandske institutioner og virksomheder.

Et konkret initiativ fra regeringens hånd for at tiltrække udenlandske studerende er flere stipendier til dygtige udenlandske studerende. Det indgår bl.a. i regeringens globaliseringsstrategi.

CIRIUS er i færd med at udarbejde en grundig analyse af udviklingen på det globale uddannelsesmarked og de danske institutioners muligheder for at tiltrække udenlandske studerende. På den baggrund skal der fastlægges en national strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland og et program for løbende overvågning af udviklingen.

Internationaliseringsaktiviteter

Studieophold i udlandet

Internationale elev- og studenterudvekslinger er et væsentligt middel til at fremme internationaliseringen. Udlandsophold giver faglige og sproglige kompetencer, som vanskeligt kan opnås på anden måde samtidig med, at det giver mulighed for at spejle ens egen uddannelse i forhold til det fremmede.

På universiteterne har ca. hver tredje færdiguddannede været på et studieophold i løbet af deres studietid. På de mellemlange videregående uddannelserne er det ca. 6 procent, der har været af sted. Efter nogle års kraftig vækst, kan der nu konstateres en begyndende stagnation. I erhvervsuddannelserne er det endnu kun 1-2 procent, der har været ude. Der er derfor behov for en styrket indsats på alle uddannelsesniveauer.

Selv om det er vigtigt at få flere ud, må det ikke ske på bekostning af uddannelsens kvalitet. I den sammenhæng skal institutionerne sikre, at kvaliteten er i orden, når de indgår samarbejdsaftaler.

Institutionelle strategier

Skal internationaliseringen have gennemslagskraft på en institutions virke, er det nødvendigt med ledelsesmæssig opbakning og institutionelle strategier. Det gælder fra grundskoleniveau til universitetsniveauet. Det er endnu et fåtal af uddannelsesinstitutionerne, der har en internationaliseringsstrategi, især uden for universitetsverdenen. Det er derfor et centralt mål i regeringens globaliseringsstrategi, at alle videregående uddannelsesinstitutioner skal opstille mål for internationaliseringen og for forpligtende strategisk samarbejde med udenlandske uddannelsesinstitutioner af høj kvalitet.

Undervisernes rolle

Erfaringerne viser, at underviserne er afgørende for at motivere unge til at tage af sted og for at bringe internationale aktiviteter ind i undervisningen. Derfor er det vigtigt, at alle undervisere får internationa-

le erfaringer både gennem deres uddannelser og ved efteruddannelse og ophold i udlandet. Det er allerede tilfældet for de allerfleste universitetslærere, men fortsat et særsyn på de øvrige uddannelsesniveauer.

Internationale aspekter i undervisningen og partnerskaber

Andre virkemidler er, at internationale aspekter og perspektiver indgår i fagenes emneområder, så de elever og studerende, som ikke tager til udlandet, gennem den daglige undervisning opnår globalt udsyn og kompetencer.

Internationaliseringen sker også ved, at institutioner og undervisere på tværs af landegrænser samarbejder i netværk om projekter, curriculumudvikling m.m. Det giver ofte en stærk forankring og kontinuitet i de internationale aktiviteter.

På de videregående uddannelser er en ny tendens mere forpligtende samarbejde med udenlandske uddannelsesinstitutioner. Det udmønter sig bl.a. i samarbejde om udbud af parallelle forløb (*double degree*) og fælles uddannelser (*joint degree*). Det er uddannelser, der foregår i flere forskellige lande, og hvor de studerende opnår en uddannelse, der automatisk er anerkendt i de pågældende lande.

Udenlandske studerende

Udenlandske studerende og undervisere på danske uddannelsessteder bidrager til at skabe internationale læringsmiljøer for danske unge. Og Danmark er populær blandt udenlandske studerende. Alene fra 2003/04 til 2004/05 er der en vækst på 11%. Det gælder både studerende, der kommer på udvekslingsophold, og studerende der kommer for at tage en hel uddannelse. Igen er det universiteterne, der er i front, men der kan gøres meget mere både her og på de øvrige uddannelsesområder.

En ny udfordring for navnlig de videregående uddannelser er den stigende konkurrence, som globaliseringen og udviklingen af et globalt uddannelsesmarked medfører. For at tiltrække de bedste studerende indgår uddannelsesinstitutionerne i stigende omfang i strategiske alliancer med prestigefyldte udenlandske uddannelsesinstitutioner.

Det er en forudsætning for Danmarks omdømme som et attraktivt og kvalitetsbetonet uddannelsesland, at det, der tilbydes de udenlandske studerende og undervisere, har et internationalt højt niveau. De studerende skal tilbydes en høj grad af service og vejledning. Det skal desuden sikres, at der kun optages fagligt og sprogligt højt kvalificerede udenlandske studerende, der bidrager til at fastholde et højt undervisningsniveau og et spændende internationalt miljø.

Flere internationale undersøgelser viser, at de faktorer, som udenlandske studerende navnlig lægger vægt på ved valg af uddannelse, er kvalitet, karrieremuligheder og den internationale status af den uddannelse, man opnår. Andre vigtige faktorer er leveomkostninger, stipendiemuligheder og procedurer for opholdstilladelse og muligheder for at arbejde. Undersøgelserne viser samtidig, at de fleste studerende vælger landet før uddannelsesinstitutionen. Derfor er et godt nationalt omdømme og synlighed også af vigtighed.

Kvalitet

Kvalitetsudvikling og synliggørelse af kvaliteten er en væsentlig forudsætning for alle aktiviteter på en uddannelsesinstitution. Det gælder især i en global verden med øget konkurrence. En fremadrettet måde at udvikle kvaliteten på er ved at institutionerne indgår i internationale benchmarkingprojekter med udenlandske institutioner eller fag.

For at synliggøre kvaliteten indgår nogle uddannelsesinstitutioner desuden allerede i internationale akkrediteringer. Akkreditering bliver et krav fremover, idet regeringens globaliseringsstrategi har fast-

lagt, at alle danske videregående uddannelser løbende skal vurderes af et uafhængigt akkrediteringsorgan og efter internationale standarder.

Udfordringer og perspektiver

I sammenligning med andre lande er Danmark på nogle områder kommet langt med internationaliseringen. Det gælder især de internationaliseringsmuligheder, som tilbydes vore egne studerende.

Et eksempel er den danske PIU-ordning – praktik i udlandet for EUD-elever – som er et særsyn i forhold til andre lande. Dog udnyttes den slet ikke i det omfang, det er muligt, og der vil derfor blive iværksat initiativer for, at flere vil bruge ordningen.

Tilsvarende kan der konstateres en begyndende stagnation i antallet af danske studerende, der tager hele uddannelser eller studieophold i udlandet. Til sammenligning sender Norge og Sverige ca. 3 -4 gange så mange studerende til udlandet, som Danmark gør. De nye udlandsstipendier er tænkt som en afhjælpning af denne stagnation.

Hvad angår markedsføring og tiltrækningen af udenlandske studerende, er den danske indsats sporadisk. Det gælder både på nationalt og institutionelt plan. Sådan er det også i mange andre lande, mens nogle enkelte er i front. Frontløberne er bl.a. Nederlandene, Tyskland, Frankrig, Canada, New Zealand og Australien samt naturligvis Storbritannien og USA.

Internationale undersøgelser og fremskrivninger viser, at den øgede konkurrence mellem institutioner og lande forventes at fortsætte og skærpes som følge af den øgede globalisering. Der er derfor brug for et tæt samarbejde mellem institutioner, myndigheder og virksomheder for, at danske uddannelser kan fremstå som en ligeværdig og konkurrencedygtig partner på det globale marked.

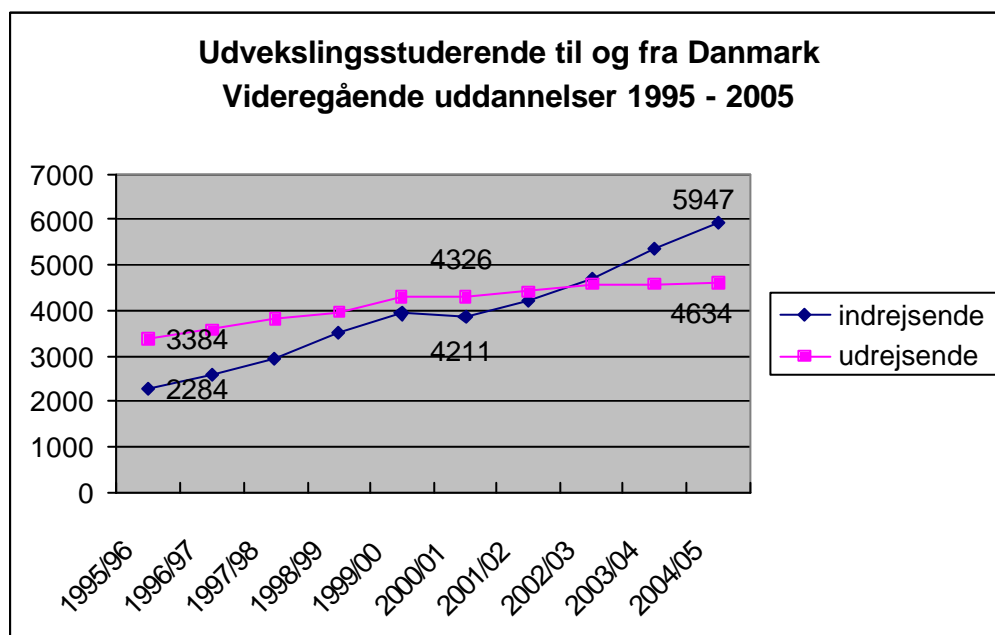
Målet er, at danske unge får globalt udsyn og kompetencer til at agere som aktive medborgere i en global verden. Derfor skal internationaliseringen være til stede overalt i den danske uddannelsesverden. Fra grundskole til universitet. Det er en afgørende forudsætning at give vores unge de nødvendige kompetencer, der vil sikre Danmark en fortsat førerposition i den globale økonomi.

Internationaliseringen skal gå på to ben. Den skal bidrage til det *værdighedsskabende* gennem interkulturel og mellemfolkelig forståelse. Den skal samtidig skabe værdi for samfundsøkonomien ved at medvirke til et højt fagligt niveau på de danske uddannelsesinstitutioner.

Hovedtal for mobiliteten på de videregående uddannelser

	Danske studerende i udlandet			Udenlandske studerende i Danmark		
	2003/04	2004/05	Ændring Antal (%)	2003/04	2004/05	Ændring Antal (%)
Udvekslingsophold*)	4603	4634	31 (1%)	5339	5947	608 (11%)
Hele uddannelser*)	4068	3860	-208 (-5%)	4170	4634	464 (11%)
I alt	8671	8494	-177 (-2%)	9509	10581	1072 (11%)

*) Kilde: CIRIUS og SUstyrelsen. Udvekslingsophold er studieophold i et andet land af mindst 3 måneders varighed. Hele uddannelser omfatter uddannelsesforløb, hvor man opnår en grad fra et andet land.

Kilde: CIRIUS: Figuren omfatter mobilitet (studieophold af mindst 3 måneders varighed) til og fra Danmark.

Erfaringer fra en international uddannelse i Europa

Af Rikke Skovgaard Andersen, studerende, Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media

1. Indledning

Erasmus Mundus er et EU-program, der har til formål gøre europæiske universitetsuddannelser kendte og efterspurgt blandt studerende uden for Europa. I Danmark er otte videregående uddannelsesinstitutioner i øjeblikket involverede i Erasmus Mundus uddannelser. To af dem er Aarhus Universitet og Danmarks Journalisthøjskole, der sammen med fire universiteter i Tyskland, Holland og Storbritannien har startet uddannelsen "Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media within Globalisation: the European Perspective". Uddannelsen varer to år, og i efteråret 2005 startede det første hold i Århus. Efter et semester i Danmark tager de studerende videre til universitetet i Amsterdam, og på uddannelsens sidste år bliver de spredt mellem universiteterne i Hamburg, London og Swansea. Erasmus Mundus Journalism er en såkaldt 'double degree', der tilsvarende en dansk kandidatgrad samt en grad fra den studerendes slutuniversitet. Uddannelsens første årgang tæller 25 studerende fordelt på 19 nationaliteter.

Med dette oplæg ønsker jeg at videregive nogle af de erfaringer, som jeg har gjort mig som dansk studerende på Erasmus Mundus Journalism. Mit første år i programmet har givet mig indblik i to aspekter af internationalisering af danske uddannelser: For det første hvad der sker, når udlændinge studerende rejser til Danmark for at studere. For det andet hvilke muligheder danskere – sammenlignet med studerende fra andre lande - har for at tage til udlandet for at læse.

Den første del af oplægget handler om udenlandske studerendes oplevelser med at flytte til og læse i Danmark. Den er baseret på en spørgeskemaundersøgelse, som jeg har gennemført i samarbejde med Studenterrådet ved Aarhus Universitet. Undersøgelsen vil munde ud i to rapporter, der vil blive offentliggjort i slutningen af august 2006. Den anden del består i en række af mine erfaringer med at rejse til udlandet for at læse. Jeg har for nyligt læst et semester på Universiteit Amsterdam i Holland og vil i efteråret begynde på Universität Hamburg i Tyskland. Jeg vil forsøge at beskrive mine oplevelser i lyset af, hvordan mine muligheder har været i sammenligning med studerende fra andre lande.

2. Udenlandske studerende i Danmark

2.1. At flytte til og opholde sig Danmark

Af de 25 studerende på Erasmus Mundus Journalism kommer 20 fra lande udenfor EU. Det betyder, at de – modsat EU-borgere - skal have opholdstilladelse for at kunne studere i Danmark. Da vi spurgte dem om, hvordan de havde oplevet at flytte til og få opholdstilladelse, sagde de følgende:

- 40 procent havde et negativt indtryk af de danske immigrationsmyndigheder. De brugte blandt andet ord som 'intolerant', 'respektløs' og 'streng' til at beskrive systemet.
- 32 procent sagde, at de stødt på problemer under deres ansøgningsproces.
- 32 oplevede ifølge eget udsagn, at ansøgningsprocessen tog så lang tid og gav så meget stress, at det gik ud over deres studier i Danmark.

Disse svar vidner om nogle væsentlige barrierer for udenlandske studerende, der ønsker at læse i Danmark. Jeg har tilmed hørt fra nogle af mine medstuderende, at de ikke vil anbefale et studieophold i Danmark til andre pga. besværet med at komme ind i landet og en følelse af at være uvelkommen. Følgende konkrete initiativer kunne være vigtige for at gøre Danmark til et attraktivt studieland for udenlandske studerende:

- En særordning for studerende, der er optaget på en videregående uddannelse i Danmark, og som søger dansk opholdstilladelse. Opholdstilladelsen skal være relativ billig, tilgængelig i den studerendes hjemland (evt. via andre EU-landes ambassader), og ansøgningsprocessen skal være administrativ enkel, så den er gennemskuelig for den studerende, hvad angår tidshorizont og ansøgningskrav. En sådan særordning vil reducere stress og lette udlændinges adgang til de danske universiteter.
- Forbedring af den offentlige service. Skranken hos folkeregistret er et af de første steder, som en nyankommen udlænding besøger i Danmark. At udenlandske studerende ikke føler sig velkomne er et stort problem, når målet er at få flere til landet.

Et sidste problem med udenlandske studerendes ophold i Danmark, der bør fremhæves, er at få sin ægtefælle ind i landet. To af de i alt fire gifte studerende på Erasmus Mundus holdet forsøgte at få deres ægtefæller med til Danmark, men det viste sig umuligt, da opholdet på et semester var for kort. Det er uden tvivl frustrerende for en oversøisk studerende at måtte indse, at han eller hun kan risikere at være adskilt fra sin ægtefælle i de to år, som uddannelsen i Europa varer. For hvis ægtefællen først nægtes adgang i et EU-land, er det meget sandsynligt, at han/hun heller ikke kan komme ind i de andre. I værste tilfælde kan adskillelsen betyde, at den studerende dropper ud af uddannelsen.

2.2 Mødet med et dansk universitet

Spørgeskemaundersøgelsen blandt de studerende fra Erasmus Mundus Journalism vidner også om, at det kræver en stor indsats at tilpasse sig udenlandske studerendes behov, når man som universitet kulturelt og administrativt mest er vant til danske studerende. Hvis udenlandske studerende fagligt og personligt skal have udbytte af deres ophold i Danmark, kræves blandt andet følgende af uddannelsesinstitutionen:

- En indgang for udenlandske studerende til universitetsadministrationen. Danske universiteter er meget decentraliserede, og mange af undersøgelsens studerende havde dårlige oplevelser med at skulle henvende sig til 3-4 forskellige kontorer med mange forskellige åbningstider for at få styr på grundlæggende ting som studiekort, adgang til computerfaciliteter, e-mail o.l.
- Undervisere og uddannelsesansvarlige skal være i stand til at tackle, at udenlandske studerende har andre forventninger til undervisningen end danske studerende. Det lyder måske banalt, men der kan virkelig være store kulturelle forskelle på spil. Et godt eksempel er det danske princip om, at den studerende har ansvar for egen læring. Det kan tolkes på mange måder. Adspurgt om deres indtryk af dansk, akademisk kultur er der store forskelle mellem de Erasmus Mundus studerende: Udsagnene varierer fra "sløv" over "afslappet" til "seriøs og reglementeret". Hvordan underviserne og de uddannelsesansvarlige omgås den kulturelle forskel, har altså stor betydning for den studerendes læring og faglige udbytte.

Fra politisk side kan man gøre meget for at hjælpe universiteterne med at blive mere attraktive for udlændinge:

-
- Oprette puljer øremærket til at støtte initiativer, der vil forbedre danske universiteters service og undervisning af udenlandske studerende
 - I samarbejde med videregående uddannelsesinstitutioner og relevante organisationer lave en 'Code of Conduct', der sætter minimumskrav for betjeningen af udenlandske studerende. Det har for eksempel den hollandske regering gjort.

3. Når danskere tager til udlandet for at læse

3.1. Hvorfor læse i udlandet?

Der er flere årsager til, at jeg har valgt at læse på et internationalt program: Først og fremmest lokkede det faglige indhold og muligheden for at læse på nogle af Europas førende universiteter indenfor mit fagområde. Dernæst syntes jeg, at det kunne være en spændende, personlig udfordring at studere i udlandet, og sidst håbede jeg, at et internationalt perspektiv på min uddannelse kunne forbedre mine karrieremuligheder.

Det faglige har altså helt klart været min vigtigste motivation for at tage afsted. Som mange andre danske studerende har jeg haft et længerevarende ophold i udlandet, inden jeg startede på universitetet, så det faglige skulle lokke, før jeg synes, der var en pointe i at forlade mit universitet i Danmark og i øvrigt betale en stor sum for min kandidatuddannelse. Jeg tror, at følgende initiativer kunne motivere flere danske studerende til at tage studieophold i udlandet:

- Vejledning om udlandsophold som en naturlig del af den almindelige faglige vejledning, så de studerende helt fra starten på universitetet er klar over hvilke udenlandske universiteter, der kan være interessante ift. deres faglige interesser.
- Flere uddannelsessamarbejder mellem danske og udenlandske universiteter. For eksempel 'joint degrees' a la Erasmus Mundus-uddannelserne, hvor studieforløbet består i ophold på både et dansk og udenlandsk(e) universitet(er), og at man dermed er 'sikret' en dansk universitetsgrad.

3.2 Den faglige ballast

På første årgang af Erasmus Mundus Journalism er vi to danskere. Det er min oplevelse, at vi er blandt de fagligt stærkeste på holdet. Jeg føler, at min grunduddannelse (informationsvidenskab, Aarhus Universitet) har rustet mig godt, og mine karakterer i udlandet ligger – indtil videre – i top. Det er min stærke, faglige ballast, der udgør grundlaget for mit udbytte af undervisningen i udlandet. For at sikre at danske studerende fortsat vil klare sig godt på udenlandske universiteter i fremtiden, mener jeg derfor, at det er vigtigt at fastholde danske uddannelser af høj kvalitet: fagligt/pædagogisk dygtige undervisere, løbende kvalitetskontrol og universiteter, der har økonomisk råderum til/prioriterer at udvikle sig som undervisningsinstitutioner.

3.3 Økonomi og SU

Udover husleje, mad, bøger etc., som danske studerende i deres hjemland også betaler, har man som europæer på en Erasmus Mundus uddannelse en række ekstra udgifter. Først og fremmest betaler man en studieafgift (min er på ca. 60.000 kroner) og dernæst for rejser og forsikring¹. Det er et generelt problem med Erasmus Mundus programmet, at europæere ofte har svært ved at få det til at løbe rundt økonomisk,

¹ Som EU-borger kan man selvfølgelig få et blåt EU-sygesikringsbevis, som giver ret til sygesikring på lige fod med borgerne i det land, man studerer i. Men det er de færreste andre lande, der har så omfattende offentlig sygesikring som Danmark, så det er oplagt som dansker at tegne en privat rejsesygesikring.

da de ikke kan få EU's Erasmus Mundus stipendier, som mange af ikke-EU-borgerne gør. Hvad angår økonomisk støtte til studierne er EU-borgere afhængige af nationalstaterne og EU's Erasmus stipendie, der er på cirka 1120 kr. pr. måned i op til et år. Det betyder, at hvis ens nationalstat giver en lav uddannelsesstøtte (eller slet ingen!), er man meget økonomisk presset, når man både skal betale et stort tuition fee og dække sine leveomkostninger. Som dansker har jeg været heldigt stillet, hvad angår økonomi. Jeg er blevet nødt til at tage et banklån for at kunne betale studieafgift, men min SU dækker mine leveomkostninger, så jeg - i modsætning til mine medstuderende fra andre EU-lande - ikke går i konstant bekymring om, hvordan jeg kan klare til dagen og vejen. For at sikre at danske studerende fremover har succesfulde, faglige ophold i udlandet, er det min oplevelse, at det er vigtigt at fastholde SU'en som den er i dag. Det økonomiske råderum, som den danske SU giver, er alfa og omega for, at jeg og andre danskere kan gennemføre uddannelser i udlandet.

Sidst skal også nævnes, at jeg vil have brugt SU-klip svarende til seks år, når jeg er færdig på universitetet. Jeg har valgt at forlænge min bachelor-uddannelse med et år for at kunne have tid til at arbejde som journalist ved siden af. Meget af dette arbejde har været ulønnet, og min SU har derfor været en vigtig brik i at kunne tilegne mig studierelevant arbejds erfaring. Et af adgangskravene til Erasmus Mundus Journalism er journalistisk erfaring, og uden at have kunnet dedikere tid til studierelevant arbejde ville jeg aldrig være blevet optaget. Det virker sandsynligt, at der er mange andre højkvalitets-uddannelser, der stiller krav om arbejds erfaring/kompetencer ud over de rent akademiske, og 'økonomisk luft' til at oparbejde kvalifikationer er en god støtte for danskere, der ønsker at læse i udlandet.

4. Yderligere information

De to rapporter om Erasmus Mundus Journalism kan i slutningen af august 2006 downloades fra Studenterrådets hjemmeside: <http://www.sr.au.dk>

Mere om Erasmus Mundus Journalism: <http://www.mundusjournalism.com>

Mere om EU's Erasmus Mundus initiativ: <http://www.ciriusonline.dk/Default.aspx?ID=15>

Mere om den hollandske 'Code of Conduct': <http://www.internationalstudy.nl/Paginas/GeneralInfo.htm>

Den internationaliserede virkelighed

Af Maria Munnecke, studievejleder, RUC

Dette oplæg handler om hverdagen på et dansk universitet, Roskilde Universitetscenter. Der er tale om en erfaringsopsamling fra min post som studievejleder, hvor jeg fokuserer på de studerendes møde med uddannelsessystemet; deres muligheder og ikke mindst de udfordringer de støder på i en "internationaliseret virkelighed".

Oplægget er delt op i tre afsnit. I første afsnit skitseres det internationale miljø på RUC ganske kort. Andet afsnit handler om de udenlandske studerende; indsatsområder i forbindelse med optag og gennemførelse. Det sidste afsnit beskriver, hvor der kan sættes ind for at øge de danske studerendes muligheder for at tage en del af deres uddannelse i udlandet.

DET INTERNATIONALE MILJØ – HVOR LANGT ER VI NÅET?

I skrivende stund udbyder RUC tre basisstudier og tretten overbygningsfag på engelsk¹ og der er flere på vej. Det giver rig mulighed for, at danske og udenlandske studerende kan tage engelsksprogede bachelor- og/eller kandidatuddannelser på RUC.

RUC har som led i internationaliseringen styrket "Det Internationale Kontor"², servicen til danske og udenlandske studerende er øget, der er en velfungerende "International Club" med mentorordningerne og sociale aktiviteter for internationale studerende. Der er danskkurser for de internationale studerende, virksomhedsbesøg, boliger, computerfaciliteter, arbejdsrum og køkkener. Det videnskabelige personale videreuddannes, forskningen er en del af internationale netværk og meget mere. Det er alt sammen væsentligt for, at de studerende på falder til på studiet og får en faglig god uddannelse.

INDSATSOMRÅDER - UDENLANDSKE STUDERENDE

Der er som nævnt mange internationaliseringstiltag på RUC. Men der er stadig meget at arbejde med. I dette afsnit skal jeg komme nærmere ind på barrierer i forbindelse med a) optag af de udenlandske studerende og b) gennemførelse.

Optagelse

Der er stadig flere udenlandske vejledningssøgende med interesse for at læse en bachelor- eller kandidatgrad på RUC (eller blive optaget som gæstestuderende). Alligevel er antallet af udenlandske optagne på de internationale bacheloruddannelser faldet i forhold til sidste år.

¹ Basis-studier: International Cultural Studies, International Natural Science and International Social Science. Overbygningsfag: Communication, Cultural Encounters, English, Chemistry, Computer Science, Environmental Biology, Geography, International Development Studies, Mathematics, Molecular Biology, Technological and Socio-Economic Planning and Public Administration. Samtidig udbydes dele af andre uddannelser på engelsk, som en mulighed for gæstestuderende og danske studerende.

² Det Internationale Kontor står netværksaftaler med udenlandske studerende. De er informations- og vejledningsinstans i forbindelse med udveksling af danske studerende. Herudover hjælper de internationale studerende, med optag, boligformidling m.v.

Der er to tydelige barrierer i forhold til optag:

- a) Økonomi/undervisningsafgift
- b) Tid/svarfrister

Ad.1 Økonomi

En barriere for optag er, at ansøgere uden for EU/EØS skal betale mellem 6700-12.300 Euro årligt + leveomkostninger. RUC har fået tildelt fem stipendier til udenlandske ansøgere – og det alene er til kandidatuddannelser. Universitetet skal selvfølgelig sikre attraktive uddannelser af høj kvalitet, som kan tiltrække udenlandske ansøgere. Men en udvidelse af stipendier både til bachelor- og kandidatuddannelserne kan være med til at sikre, at de bedst kvalificerede udenlandske ansøgere ikke sorteres fra af rene økonomiske årsager.

Ad.1. Tid.

En anden barriere i forbindelse med optag er svarfristen. Hvis udenlandske studerende søger ind på danske bacheloruddannelser skal det ske via den koordinerede tilmelding (KOT). Alle ansøgere får svar d. 28. juli, hvor uddannelserne starter i slutningen af august/starten af september. Ansøgere uden for EU/EØS har vanskeligt ved at nå at få visum til studiestart og mange har derfor ikke mulighed for at benytte deres studieplads.

En mulighed er at arbejde med en særskilt kvote for udenlandske ansøgere, hvor de får svar i starten af maj, således at visa, bolig- og økonomiske forhold kan komme i orden inden studiestart.

Gennemførelse

De erfaringer jeg har som studievejleder er, at de internationale studerende oplever deres studieforløb som vellykket, hvis:

- 1) Der er hjælp til – og afklaring af - praktiske forhold såsom bolig, økonomi, visa, transportmuligheder samt regeltolkning
- 2) De har mulighed for faglig succes, herunder at danske studerende tager aktivt del i deres faglige og aktiviteter på studiet
- 3) Der er en overensstemmelse mellem, hvad de forventede før optag og deres reelle studieforløb

Nedenfor beskrives nogle af de områder, hvor der er plads til forbedring.

Ad. 1. Praktiske forhold

At udvikle velfungerende internationale uddannelser er både tids- og ressourcekrævende. Der er sket meget, men studieadministrationen skal videreudvikles endnu mere i forhold til at kunne servicere de internationale studerende. Alt informationsmateriale, alle regelsæt, studiehåndbøger, uddannelseshjemmesider skal oversættes til engelsk. Alle skilte skal være både engelske og danske. Studievejledning og studenterrådgivning skal dygtiggøres til i højere grad at kunne rådgive og vejlede på engelsk ud fra de enkelte studerendes behov. Der skal ansættes ekstra personale til at formidle boliger og hjælpe med praktiske spørgsmål om livet i Danmark. Alle led i organisationen skal kunne sagsbehandle på engelsk osv. Det er opgaver, som desværre ikke kan løses på kort tid, da der ikke er de fornødne menneskelige og økonomiske ressourcer i organisationen. Når alt kommer til alt, så er omstilling og udvikling af internationale uddannelser mere omkostningstunge end nyudvikling i danske.

Ad. 2 og 3. Faglig succes og forventninger

Mange udenlandske studerende har både faglig og social succes på studiet. Men det er min oplevelse som studievejleder, at der er en langt større procentdel af udenlandske studerende, som kæmper med studiet både fagligt og socialt.

Sprogbarriere er i visse tilfælde en del af forklaringen. Her er det bl.a. regelsættet omkring optagelse, der halter bagefter. Der er ingen krav om, at de internationale ansøgere skal kunne mestre engelsk på et meget højt niveau for at kunne blive optaget. Og da ændringer i adgangskravene skal varsles, går der år før dette kan ændres.

En anden barriere er forskelle i uddannelsessystemer på tværs af landegrænser. Selv danske studerende bruger et stykke tid på at lære at læse på universitetet. For internationale studerende er omvæltningen endnu større. Ansvar for egen læring, diskussion og akademisk meningstilkendelse er studieelementer, som er ukendt for mange. Det kan være et fagligt nederlag for udenlandske studerende ikke at kunne markere sig blandt de bedste fra begyndelsen af uddannelsen. Her har det vist sig væsentligt, at der afsættes god tid og ressourcer til introduktion af universitetsmiljøet i Danmark.

Herudover er der også udenlandske studerende, som bliver skuffet over måden der studeres på. F.eks., at undervisningen ikke foregår dagligt fra 9.00-16.00 og at der ikke er madordning inkluderet i universitetsopholdet, som de kan være vant til. De føler ikke, at de får tilstrækkelig "valuta for pengene". Andre studerende tolker det, at forelæsningsdeltagelse ikke altid er obligatorisk, som tegn på, at universitet ikke tager ansvar for deres uddannelse. Universitetet skal oparbejde et kendskab til forskellige uddannelseskulturer, for at kunne indgå i en konstruktiv forventningsafstemning før og under uddannelsen. Samtidig er det væsentligt, at informationerne omkring måden at studere på fremgår af det vejlednings- og informationsmateriale, som er tilgængeligt for potentielle studerende. Her tænkes både på RUC's materiale, men også på materiale som benyttes til markedsføring af de danske uddannelser i udlandet.

INDSAT SOMRÅDER – DANSKE STUDERENDE

De danske studerende orienterer sig i forhold til et internationaliseret uddannelsesmiljø og arbejdsmarked. Det viser sig ved, at der er flere danske studerende søger ind som 1. prioritet på de engelsksprogede uddannelser. Samtidig er de studerendes interesse for at tage en del af uddannelsen i udlandet steget markant, hvis man ser på antallet af henvendelser til studievejledningen. I det lys kan det undre, at antallet af studerende, der tager til udlandet som en del af deres uddannelse er stagneret i stedet for at stige. En del af forklaringen skal findes i at:

- 1) det tager tid og er et stort benarbejde at planlægge et udvekslingsophold
- 2) der er mangel på attraktive netværksaftaler
- 3) uden en netværksaftale er udvekslingsophold som oftest en dyr affære

Tid og planlægning

Det tager som regel lang tid at planlægge et udvekslingsophold. Som tommelfingerregel anbefaler vi i studievejledningen, at de så småt skal gå i gang et år inden de ønsker at deres udenlandsophold skal ligge. Den studerende skal indledningsvist undersøge, hvilke faglige og niveaumæssige krav, som uddannelsesaktiviteterne i udlandet skal leve op til, for at kunne meriteres som en del af deres uddannelse. De skal undersøge, hvilke netværksaftaler universitetet har. De skal undersøge, hvilke kurser og fagområder det udenlandske universitet udbyder, hvilket niveau aktiviteterne udbydes på og om det er sandsynligt,

at de kurser også udbydes, når de skal afsted. De skal som regel søge om netværkspladserne mere end et halvt år før de skal starte. Og de skal gerne prioritere flere universiteter, da der kan være rift om pladserne. De skal tage evt. påkrævede sprogtest inden de søger osv. Det kræver et stort benarbejde, hvilket til tider overrasker de studerende i en sådan grad, at de opgiver i forsøget. Andre studerende søger, men får i mellemtiden studenterjob, kæreste eller andet, som kan stå i vejen for et udenlandsophold. De studerende hjælpes selvfølgelig i planlægningen og indsatsen skal forbedres. Herudover kan satses på fastlagte uddannelsespakker under hensyntagen til, at de studerendes valgmuligheder og særlige ønsker også skal kunne tilgodeses. Fastlagte masterprogrammer på tværs af udenlandske og eventuelt flere danske universiteter er også værd at nævne i denne forbindelse.

Netværksaftaler og økonomi

RUC har et samarbejde med ca. 250 udenlandske universiteter. En stor del ligger inden for rammerne af EU's uddannelsesprogram Sokrates. Men til trods for dette er der en mangel på visse netværksaftaler.

De fleste studerende søger pga. sprogbarriere til nordiske eller engelsktalende lande samt universiteter med engelsksprogede uddannelser. Der er to hovedproblemer:

For det første er der alt for få netværksaftaler med engelsktalende lande til at dække efterspørgslen. Det har vist sig svært, at få engelske, amerikanske og australske universiteter med til at indgå netværksaftaler. De er som oftest så attraktive (og deres studerende kan som regel nemt oppebære en evt. undervisningsafgift i Danmark), at det ikke er nødvendigt.

For det andet er kvaliteten svingende og udbuddet ikke voldsomt stort (dog er nogle lande langt, f.eks. Holland), når det kommer til engelsksprogede uddannelser i Europa. De er der, men kan være svære at finde. Et forholdsvist nyt "marked" er de østeuropæiske universiteter, som dog stadig mangler et kvalitetsstempel i de studerende bevidsthed.

Som nævnt indledningsvist er de studerende blevet mere bevidste om, hvad de vil have ud af et udenlandsophold. Flere end tidligere går derfor specifikt efter universiteter, der har spidsforskning inden for deres interesseområder eller som er prominente og anerkendte f.eks. i erhvervsøjemed. Kombineret med en vis mangel på engelsksprogede samarbejdsuniversiteter betyder det, at mange studerende selv må betale for deres udenlandsophold (undervisningsafgift og leveomkostninger). Der bør arbejdes intensivt på at udbygge netværksaftaler, sikre stipendier og økonomisk hjælp til de studerende, som et led i internationaliseringen af det danske uddannelsessystem.

OPSUMMERING

Formålet med dette oplæg har at give et indblik i en "internationaliseret virkelig" set ud fra en studievejleders synspunkt. Oplægget har i særlig grad fokuseret på områder, hvor der er rum til forbedring i fremtiden. Status er:

- 1) RUC er langt i udbuddet af engelsksprogede uddannelser og har arbejdet handlekraftigt med internationaliseringsopgaven
- 2) En af de væsentligste opgaver for universitetet er en målrettet erfaringsopsamling fra de seneste års "internationalisering" med henblik på løbende kvalitetssikring og forbedring
- 3) Der er forsat behov politisk opmærksomhed og initiativ omkring rammer og regler, for at imødegå nogle af de udfordringer, der er nævnt i oplægget.

I takt med globaliseringsgenerationen

Safi Hansen Yahiya, studerende som bygningskonstruktør ved Vitus Bering Danmark, Horsens

Hvorfor studie i DK?

Et af de få steder i verden, hvor det er muligt at tage en uddannelse som bygnings konstruktør. De nordiske studerende kommer ofte pga. den store tilslutning fra Norden. Det skaber et godt socialt netværk.

Gode/mindre gode erfaringer:

Det er godt med den megen fokus på selvstændighed og samarbejde på uddannelsen. Generelt gode muligheder for at søge optimeret viden i uddannelsen. Infrastrukturen på de internationale linjer har været kritiseret.

Mit indtryk:

Langt de fleste udenlandske studerende får stort fagligt udbytte af deres uddannelse i DK.

Men: større fokus på bedre engelskkundskaber før optagelse på studierne vil højne niveauet. Og en mere kulturel/faglig differentieret undervisning/vejledning vil gøre den internationale uddannelse bedre. En systematisk evaluering vil ligeledes være til stor nytte.

Mht. *kommunikationen:* Det er desværre alt for tydeligt, at der er en stor mur mellem de danske og de udenlandske studerende, primært skabt af de fleste danske studerende. Dette kan skyldes, at det ikke er en tradition for de danske studerende at tænke i en globaliseret verden, hvor tværkulturelt samarbejde lønner sig i det lange løb?

Mange af de danske studerende har en stor barriere med at tale engelsk. Og generelt har de fleste ikke megen interesse i at kommunikere med de internationale studerende. Dette er en meget trist observation.

Min vurdering:

At Vitus Bering i Horsens har et stort potentiale for at gøre sig gældende som en af verdens førende tekniske universiteter vha. nogle målrettede strategier.

Det har været meget ressourcekrævende for mange af de internationale studerende at skaffe sig en praktik(plads) i 6. semester (i forhold til de danske studerende).

Mere fokus og vejledning fra uddannelsesstedet på dette punkt vil hjælpe mange internationale studerende. Hvis danske studerende omvendt skal kunne motiveres til et mere globaliseret erhvervsmæssigt samarbejde må der fokuseres mere på:

1. kultur forståelse
2. accept af mangfoldighed
3. tværkulturel kommunikation
4. engelsk som 2. sprog under uddannelse

² Som EU-borger kan man selvfølgelig få et blåt EU-sygesikringsbevis, som giver ret til sygesikring på lige fod med borgerne i det land, man studerer i. Men det er de færreste andre lande, der har så omfattende offentlig sygesikring som Danmark, så det er oplagt som dansker at tegne en privat rejsesygesikring.

Samt evt. en obligatorisk implementering af alle studerende i et eller to semestre på den internationale linje.

De danske studerende giver udtryk for at skolens internationale linje ikke ligger på niveau med den danske linje, bl.a. fordi meget materiale ikke er oversat til engelsk og undervisningen ikke tilsvarende professionel?! Min vurdering er dog, at de udenlandske afsluttende projekter er af samme kvalitet som de danske studerendes.

Forslag til forbedring 1:

Mere fokus på internationale/kulturelle vejledende ressourcer på uddannelsen.

Faglig/kulturel forståelse af de hertilkommende internationale studerende.

Mere systematisk brug af den viden, som internationale studerende kommer med. Fx kunne man lære af hvad, hvordan og hvorfor der bygges som der gør i de pågældende lande. Aktuelt ville man især kunne drage nytte af de udvekslingsstuderende (som har 3 års erfaring på arkitektstudier).

Fokus på en mere differentieret undervisning.

Fokus på kvalitet frem for kvantitet mht. udvælgelse af de internationale studerende.

Øge det danske uddannelsessystemets renommé som en af verdens bedste på området.

Forslag til forbedring 2:

Gør brug af innovationsarrangementer til at fremme en globaliserings- og dannelsesproces.

Mere samarbejde mellem de internationale og de danske linjer, bl.a. vha. projekter gennem uddannelsen med fokus på samarbejde mellem disse to linjer.

Øget "positiv" fokus på de studerendes tværkulturelle kommunikation, både internt i de internationale klasser og kommunikationen danske og internationale klasser imellem.

Gør mere brug af de ressourcer, der er ved at have de mange udenlandske studerende på de pågældende uddannelser.

Lav flere evalueringsrunder i de internationale klasser til analyse, implementeringsstrategier og nichefokusering.

En mere sofistikeret analyse af, hvad de fremtidige internationale tekniske uddannelser skal indrette sig på og hvilke nicher, Danmark vil satse på i denne sammenhæng. Nedsættelse af et udvalg på Vitus Bering med fokus på internationaliseringen.

Større fokus på undervisernes videre uddannelse på det faglige/sproglige og kulturelle plan.

En enighed i ledelsen om at Danmark ønsker at gøre sig gældende internationalt.

Afsættelse af nødvendige ressourcer for at opnå dette.

Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser

Af Anya Eskildsen, direktør, Niels Brock Copenhagen Business College

Den stigende globalisering giver Danmark mange muligheder for vækst og øget velstand, men stiller også øgede krav til uddannelsessektoren, idet det danske erhvervsliv har brug for dygtige medarbejdere med internationale kompetencer. I arbejdet med rapporten "Internationalisering af de videregående uddannelser med særligt fokus på erhvervsrelaterede CVU'er og Erhvervsakademier" udgivet af FUUH i november 2005 understregede repræsentanterne fra det danske erhvervsliv således, at der er et stort behov for medarbejdere med internationale kompetencer såsom omverdensforståelse, kulturel indlevelsesevne, kendskab til andre landes historie og kultur, sproglige færdigheder og globalt markedskendskab, hvis vi skal styrke vores konkurrencedygtighed på det globale marked.

Dette er i sig selv en stor udfordring, ikke mindst for erhvervsskolerne, og samtidig udgør vores erhvervsrettede uddannelser i sig selv et betydeligt eksportpotentiale, en udfordring, som vi også bør tage op. Internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser er således – og har i mange år været – et indsatsområde for Niels Brock.

Erfaringer med udvekslingsprogrammer i de erhvervsrettede uddannelser

På de erhvervsrettede *ungdomsuddannelser* er et meget vigtigt område PIU (praktik i udlandet). CIRIUS har netop udgivet en analyse der viser, at både de danske virksomheder og eleverne vurderer praktikophold som meget positivt for både deres faglige og personlige kompetenceudvikling. På Niels Brock er ca. 10 elever årligt udstationeret i bl.a. London, Dublin, Berlin og Paris, så skolens erfaringer hermed er begrænsede. Imidlertid har tekniske skoler i højere grad anvendt praktik i udlandet og erfaringerne herfra er rigtig gode – både for elev, virksomhed og skole.

Niels Brock har et omfattende netværkssamarbejde med mange udenlandske partnerskoler, bl.a. via Comenius og Nordplus Junior projekter. På Handelsgymnasiet udbyder vi såvel regionale profil-klasser (tysk, spansk, kinesisk) samt en international linie, kaldet IBB, hvor eleverne opnår kompetencer til at begå sig i internationale virksomheder og organisationer. På IBB sikres den internationale dimension dels ved at al undervisning i alle fag (bortset fra faget dansk) foregår på engelsk og dels gennem studie- og praktikophold fra mellem 1 uge til 3 mdr.

De videregående uddannelser

På Niels Brocks *akademiuddannelser – de korte videregående uddannelser* har vi siden 1993 haft en fuld-tids international koordinator, og vi startede således allerede på det tidspunkt en opbygning af internationale netværk inden for udvekslingsprogrammer som Erasmus og Nordplus. En stor barriere på det tidspunkt var, at Niels Brock ikke udbød uddannelser på engelsk, hvilket medførte at det alene var muligt at modtage studerende i praktik og tilbyde vejledning i forbindelse med hovedopgaveskrivning.

Det var selvfølgelig ikke en varig løsning, og derfor tog vi hurtigt initiativ til at udbyde uddannelsesmoduler på engelsk for at kunne modtage studerende fra vores partneruniversiteter og for at opbygge et internationalt miljø. I dag udbydes alle Niels Brocks videregående uddannelser på engelsk (vi mangler ganske få detaljer på Transportlogistikeruddannelsen). At udbyde uddannelse på engelsk er dog ikke så

ligetil, som det lyder – det kræver efteruddannelse af alle i organisationen, ikke blot lærerne, men også administration, kantinepersonale, pedeller etc. At have studerende på skolen, der ikke forstår dansk betyder selvsagt, at al kommunikation fra ledelse, administration, studievejledning samt møder med elever skal foregå på engelsk.

Niels Brocks erfaringer med de mange udvekslingsstuderende er, at de er glade for at komme ind i et globalt miljø. Det er afgørende, både for udvekslingsstuderende og for danske studerende, der ønsker et internationalt studium, at de går sammen.

I skoleåret 2006/07 har vi således netop optaget 172 studerende fra 41 forskellige lande, som alle skal tage én af vores to-årige fuldtids akademiuddannelser på engelsk. Disse studerende kommer både fra EU lande og fra lande uden for Europa. Studerende uden for Europa betaler naturligvis for studiet.

Ud over de 172 studerende på KVU har Niels Brock godt 150 elever på et forberedende kursus. Dette kursus er rettet mod de udenlandske unge, som ikke er i stand til at gå direkte på vores fuldtids akademiuddannelser. Alle betaler full-fees.

På *bachelorniveau* udbyder Niels Brock i samarbejde med de Montfort University i England overbygninger på akademiuddannelserne, hvor de studerende kan blive på Niels Brock – endda have de samme lærere som på akademiuddannelsen - og efter 1 års studier opnå en engelsk bachelorgrad inden for f.eks. marketing, finansiering og strategisk ledelse.

Til september starter 84 studerende på den 1-årige engelske bacheloroverbygning – også de betaler alle full-fees. Overbygningen er en stor succes, et rigtigt globalt miljø, med meget lille frafald og nærmest ingen arbejdsløshed efter studiet, men fordi erhvervsakademierne i Danmark ikke har licens til at udbyde bachelorgrader er det desværre ikke muligt for os at modtage udvekslingsstuderende på disse uddannelser. Dette udgør en betydelig barriere, da vores partnerinstitutioner i udlandet typisk – selv om de ikke er universiteter – udbyder bachelorgrader og gerne vil sende studerende til os på tredje studieår.

Eksport af uddannelse

På Niels Brock opfatter vi uddannelse som en eksportvare i lighed med andre eksportartikler. Gennem snart syv år er vores 2-årige videregående uddannelser udbudt på engelsk blevet tilpasset og skræddersyet til f.eks. det kinesiske marked. Niels Brock har faktisk været i Kina siden 1996, hvor vi startede med salg af lederkurser til kinesiske ledere. I 2000 indledte vi samarbejdet med Shanghai Finance University, og dette samarbejde har i dag en betydelig volumen, således er ca. 800 kinesiske studerende i gang med at tage Niels Brocks "double diploma uddannelser" i Kina.

Muligheden for at kombinere eksport af uddannelser og pædagogiske koncepter på udvalgte eksportmarkeder med styrkelse af det globale studiemiljø på vores videregående uddannelser her i København er unik, og vi har netop underskrevet den første udvekslingsaftale med Kina. De første danske studerende skal i praktik og skrive deres afsluttende hovedprojekt i Shanghai. Gennem et 5 måneders ophold lærer de danske studerende om kinesisk kultur, arbejdsmarkedsforhold etc. og erhverver sig på denne måde kompetencer, som er meget efterspurgt hos danske virksomheder med eksportpotentiale i forhold til Kina. Et lignende koncept er på vej i Latinamerika.

Parallelt hermed arbejder vi på, at de udlændinge, der læser på Niels Brock her i Danmark, kommer i praktik hos danske firmaer, som er repræsenterede i deres hjemland, eller som har forretningsmæssige relationer til det pågældende land. Når de studerende rejser tilbage til deres hjemland, vil de være en uvurderlig arbejdskraft for virksomhederne derude.

Udvekslingsaftaler uden for Europa er noget relativt nyt på Niels Brock. Dette skyldes overvejende, at vi principielt mener, at udveksling skal være mulig for alle studerende, uanset hvilken økonomisk baggrund, de måtte have. Derfor har vi i første omgang koncentreret os om at indgå i netværk i Norden og i Europa, hvor eksistensen af støtteprogrammer som f.eks. Nordplus, Erasmus og Leonardo da Vinci-programmerne har åbnet for, at de studerende kan tage på studie/praktikophold og få ekstra økonomisk støtte til dette oven i deres SU. Niels Brock har således på nuværende tidspunkt ca. 65 partnere under disse programmer.

Programmer

Niels Brock erfaringer er, at Nordplus programmet er langt det mest fleksible af ovenstående udvekslingsprogrammer. Her har man mulighed for helt korte forløb, og man kan få støtte både til praktik- og studieophold. Det er også et plus, at det kun er koordinatoren for Nordplus netværket, der skal ansøge og afrapportere. Dette betyder dog, at arbejdet for de koordinerende institutioner er meget stort. Der burde være et tilskud fra programmet til arbejdstimer til koordinatorinstitutionen. Ligeledes kunne ansøgningen forenkles en del. Det helt store problem er imidlertid, at det er svært at få danske studerende og lærere interesseret i at rejse til et andet nordisk land. Det kræver en ekstraordinær stor markedsføringsindsats. Niels Brock har hvert år kun omkring 10 fuldtids akademistuderende i de nordiske lande og modtager et lignende antal udvekslingsstuderende fra Norden. Specielle tilskud til at finde praktikpladser i et andet nordisk land vil i høj grad kunne fremme udvekslingen mellem de skandinaviske lande.

Udvekslinger under Erasmus programmet er en stor succes på Niels Brock. Vi hører fra andre erhvervsakademier i Danmark, at det er svært at få de studerende til at rejse ud, men hos os går det faktisk rigtig godt. I forårssemestret 2006 havde Niels Brock i alt 58 KUV-studerende på individuelle 5 måneders studie/praktikophold i udlandet, dette svarer til ca. 14 % af vores 4. semester studerende (i alt 421). Det er i vidt omfang Niels Brocks store netværk af internationale partnere, som gør dette muligt, men netværket alene gør det ikke. Der kræves samtidig en omfattende fokuseret vejlednings- og markedsføringsindsats over for de studerende, og til dette formål er det nødvendigt med et internationalt kontor, hvor også kvalitetssikring af internationale tiltag samt internationale strategier forankres. Dette er ressourcekrævende og kan være en stor belastning specielt for de mindre skoler.

Barrierer

Vi møder en del barrierer i forhold til globaliseringsinitiativer: Ifølge reglerne kan de studerende først komme på udveksling på andet år af deres akademiuddannelse, altså på uddannelsens sidste år. Hvert år har vi således store problemer med at få eksamensresultater / karakterer tilbage fra de udenlandske partnerskoler i tide, således at de studerende, der har været i udlandet, kan få deres eksamensbevis på samme tid, som studerende i Danmark. Det har store konsekvenser for de studerende, hvis det ikke lykkes, idet de så ikke er dagpengeberettigede.

En anden barriere for erhvervsakademierne er at på dette sidste semester, hvor de studerende kan rejse ud, både skal deltage i undervisning og skrive deres afsluttende hovedopgave. Dette betyder, at de udenlandske partnerinstitutioner individuelt skal kunne vejlede og rette den studerendes hovedopgave. Vores udenlandske partnerinstitutioner har normalt ikke sådanne opgaver på dette niveau, og der medgår mange arbejdstimer til en individuel vejleder til de danske studerende – de øvrige udvekslingsstuderende går blot ind på et allerede eksisterende hold. Derfor må vores partner-skoler ofte sige nej til denne type samarbejde.

Manglende transparens er et stort problem. I udlandet kender man ikke en fænomenet akademiuddannelse – og det er således vanskeligt umiddelbart at identificere niveau og indplacering af uddannelsen. Konkret er det f.eks. ofte uhyre svært for vores partnerskoler at se, hvad de studerende har lært i de første 3 semestre ud fra de officielle eksamensudskrifter, idet de blot er anført som "første eksterne eksamen". Disse eksaminer er tværfaglige og kan dække over forskellige fag fra år til år. Denne form vil også give danske institutioner problemer i forbindelse med akkreditering og opnåelse af f.eks. ECTS label.

Vi har på Niels Brock store forventninger til det nye europæiske Life Long Learning program, med en sammenkobling af blandt andet de tidligere Erasmus, Grundtvig og Leonardo programmer, og vi håber meget på en forenkling af Leonardo programmet efter Erasmus-modellen. Dette vil sikre kontinuiteten og løse mange af de problemer med tung administration, som både arbejdsgivere, studerende og skolerne må kæmpe med i det eksisterende Leonardo program.

DK-USA programmet

Indførslen af DK-USA programmet muliggjorde, at Niels Brock kunne sende studerende på studieophold eller i praktik i USA med støtte fra den danske stat. Det tegner til at blive en stor succes på Niels Brock. I forårssemestret 2006 var der således 11 fuldtids akademistuderende på et 5 måneders studie/praktikophold i USA med støtte fra dette program. Imidlertid giver det problemer, at vi kun kan få støtte til at sende studerende til et community college. Da vores studerende rejser ud på fjerde semester, kan det være vanskeligt at finde et matchende niveau på et community college. Faktisk passer 3. år på et 4-year college meget bedre til 4. semester på en fuldtids akademiuddannelse. En anden barriere er, at community colleges i nogle amerikanske stater ikke har lov til at modtage danske studerende, uden at de skal betale tuition fees, heller ikke selv om der er indgået en udvekslingsaftale. Programmet skal dog roses for sin store brugervenlighed – med fleksible deadlines og meget hurtig responstid fra Cirius.

Niels Brock indgår meget gerne i flere netværk med institutioner fra udvalgte lande uden for Europa baseret på ovenstående koncepter.

Internationalisation at home

Udvekslingsstuderende er vigtige for os, for de påvirker studiemiljøet i vores afdelinger og fremmer i høj grad en "internationalisation at home" effekt. I dette semester starter således 48 udvekslingsstuderende fra 15 forskellige lande på vores engelske fuldtids akademiuddannelser (KVU). De udenlandske studerende læser sammen med de danske og internationale studerende, som gennemfører en hel uddannelse hos os – og deres tilstedeværelse er med til at skabe et globalt miljø på vores institutioner.

Vi er bevidst om, at vi aldrig vil kunne flytte en stor procentdel af vores studerende rent fysisk, og derfor er internationalisering på hjemmebane en vigtig del af Niels Brocks internationale strategi.

Niels Brock deltager således i projekter, der lægger op til "virtuel mobilitet". Et eksempel på dette er, at Niels Brock gennem DK-USA programmet har fået støtte til at udvikle et fællesmodul i samarbejde med et community college i Springfield i Massachusetts. Modulet kalder vi "Transatlantic Entrepreneurship". Ideen er, at studerende og lærere kan blive i deres hjemland, men kommunikere med hinanden via videokonferencer og web-kameraer og således lære om entrepreneurship i henholdsvis Danmark og USA, uden fysisk at bevæge sig uden for deres hjemland.

Sådanne muligheder bør absolut eksistere side om side med mobilitetsprogrammerne.

Lærere uddanner sig globalt

Ligeledes er lærerudvekslingsmuligheder af stor betydning for os. Niels Brock sender ca. 10 – 15 lærere ud hvert år. Det gør vi dels for at efteruddanne vores lærere, dels for at de kan kvalitetssikre vores studenterudvekslinger. Vores politik er således at sende en lærer til nye udvekslingspartnere, før vi sender de første studerende. Det er samtidig vores erfaring, at lærere, der selv har været på udveksling er gode til at "reklamere" for, at de studerende også tager af sted. Det er på mange institutioner svært at få lærerne til at tage på udveksling, men når det er sagt, så oplever vi, at de der tager af sted, er vældig glade for det, og det er ofte samme lærere, der melder sig år efter år. Vi forsøger at holde "appetizer workshops" for at få flere interesserede.

Globalisering er ressourcekrævende

Selv om Niels Brock således kan give en del eksempler på god praksis inden for internationalisering af skolens erhvervsrettede uddannelser, betyder det ikke, at det er let for erhvervsskolerne at skabe internationale miljøer på skolerne og at tiltrække de rigtige studerende til Danmark – eller for den sags skyld at etablere sig i udlandet.

Niels Brock vil således gerne pege på følgende områder, hvor det danske Folketing kan hjælpe med at overvinde nogle af barriererne for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser, og hvor udvekslingsprogrammerne kunne forbedres:

- 1) Der bør gives mulighed for støtte til opbygning af internationale netværk mellem uddannelsesinstitutionerne. Og dermed støtte til etablering og vedligeholdelse af de fornødne netværk og kontakter, som udgør det fundamentale udgangspunkt for alt internationalt samarbejde, hvad enten det drejer sig om udvekslinger, praktikophold, virtuel mobilitet eller udviklingsprojekter.
- 2) Der bør gives mulighed for støtte til såvel praktikophold og studieophold uden et innovationskrav (altså efter den nuværende Nordplus/Erasmus-model), da det er vigtigt, at elever, studerende og lærere kommer af sted på et udlandsophold, hvor såvel det faglige udbytte som rammerne omkring opholdet er gennemarbejdet og kvalitetssikret via et vel-etableret samarbejde. Det bør ligeledes være muligt for de studerende både at kunne tage på et praktik- og et studieophold med støtte fra udvekslingsprogrammerne. Specielt på de erhvervsrettede uddannelser er muligheden for praktikophold i udlandet uhyre vigtig.
- 3) Der bør oprettes udvekslingsprogrammer med institutioner fra udvalgte lande uden for EU. Der er meget stor efterspørgsel fra de studerendes side efter udvekslingsmuligheder i Canada, Australien og New Zealand, men for at få en synergieffekt med vores eksportbestræbelser vil Niels Brock foreslå, at Danmark også satser på at få udvekslingsprogrammer uden for Europa, for eksempel med de såkaldte BRIC lande (Brazil, Russia, India and China).
- 4) Der bør gives mulighed for at udbyde en international linje på HHX i lighed med IB-uddannelsen, altså med et internationalt anerkendt indhold og uden krav om dansk på højniveau.
- 5) Der bør foretages en tilpasning af de eksisterende KVVU-bekendtgørelser, således at uddannelserne bliver mere transparente og muliggør akkreditering og opnåelse af ECTS label. Et område, der bør ses på, er som før omtalt eksaminerne, hvor der er store problemer med transparens og derfor også med meritering.

-
- 6) Der bør indføres støtte fra den danske stat til professionel markedsføring af danske videregående uddannelser i udlandet. Niels Brock er repræsenteret i den referencegruppe under Cirius, der i øjeblikket arbejder med dette. Efter Niels Brocks opfattelse haster det meget at få oprettet en sådan udadrettet enhed - på linie med f.eks. NUFFIC i Holland. Markedsføring alene gør det dog ikke. Vores uddannelser er så dyre for de fleste udenlandske studerende, at vi har brug for en kraftig forøgelse af det antal studenterstipendier, der er afsat til de bedste studerende uden for EU. Også på de merkantile akademiuddannelser har vi brug for disse stipendier.

Hvis erhvervsakademierne på længere sigt skal kunne sælge uddannelser som en eksportvare, kræver det uddannelses tilbud på et højere niveau end en 2-årig akademiuddannelse, og det kræver uddannelsesinstitutioner med højere status. De udenlandske studerende skal kunne tilbydes en professionsbachelorgrad af 3-3 ½ års varighed, men med mulighed for afstigning efter 2 år med et diplom i form af en akademiuddannelse (altså den model vi allerede kender fra byggetekniker/bygningskonstruktør). En sådan fleksibel model ville være en unik uddannelsesmulighed for såvel danske som udenlandske studerende.

Der er mange uløste problemer og hindrende barrierer, hvis danske uddannelsesinstitutioner skal være med til at realisere Regeringens ambitioner om dels at gennemføre en globalisering af danske uddannelser og dels at bidrage til en dansk eksport af know-how og uddannelseskoncepter.

Jeg vil gerne slutte med at understrege, at Niels Brock meget gerne stiller op med sine erfaringer og sin faglige ekspertise, når det gælder en styrket globalisering. Vi har eksempler på afprøvet god praksis og kan også bidrage med løsninger eller løsningsmuligheder i forbindelse med de omtalte problemer og barrierer for internationalisering af de erhvervsrettede uddannelser.

Kvalitet eller kompromis?

Af John E. Andersen, kontorchef for Det Internationale Kontor, Københavns Universitet

Danske universiteter er, som andre europæiske universiteter; "overregulerede og underfinansierede".

Så usædvanligt klart udtrykker EU's kommissær for videnskab og forskning Janez Potocnik sig i en 'meddelelse' fra 10. maj 2006 om Europas behov for moderniserede universiteter. EU's universiteter har et enormt potentiale, der desværre ikke udnyttes optimalt på grund af forskellige restriktioner og barrierer. I det følgende vil jeg gennemgå, hvilke udfordringer danske universiteter står overfor som aktører i et globalt videnssamfund. Og jeg vil pege på nogle af de politiske initiativer, der er nødvendige for at nedbryde barrierer, så det i endnu højere grad fortsat kan lykkes for Danmark at internationalisere vore uddannelser i en skærpet konkurrencesituation.

Hvordan ser fremtiden ud for dansk videregående uddannelse? Vil vi være i stand til at udvikle uddannelsesområdet til en blomstrende eksportvirksomhed, som det er sket i Australien, hvor der efter regeringens egne tal er sket en eksplosiv vækst fra omkring 13.000 internationale studerende midt i 80'erne til over 200.000 i dag - herunder ca. 60.000 studerende på transnationale australske universiteter? Eller må vi kapitulere over for konkurrencen fra resten af verden og opgive at fastholde uddannelsesstilbud inden for alle fagområder, sige farvel til videregående uddannelse som et offentligt gode for danske statsborgere og samtidig opgive dansk sprog som hovedsprog i universitetsundervisningen?

Helt så galt eller godt går det nok ikke - hverken skræk- eller jubelscenariet er videre realistisk. Men mellem de to poler er der dog også rigelig plads til at udvikle en strategi, der sikrer at universiteterne kan udvikle, markedsføre og drive attraktive uddannelser, der kan måle sig med de bedste i udlandet. Og sikre søgning også fra velkvalificerede internationale studerende, der vil studere her på linje med vore dygtige studerende. Kort sagt, der er stadig mulighed for at fastholde de bedste danske studerende og tiltrække dygtige udlændinge, hvis vi satser på kvalitet og på at opbygge danske uddannelser, så de giver kørekort til arbejdsmarkedet i en global økonomi, hvad enten ansættelsen sker i Ballerup eller Bryssel, i Ringkøbing eller Rio de Janeiro.

Betalingsuddannelser

Af konferencens tilrettelæggere er jeg eksplicit blevet bedt om at forholde mig til spørgsmålet: Kan Danmark fastholde princippet om gratis uddannelser for danske statsborgere under EU's og globaliseringens nye betingelser?

Svaret er kort – ja det kan vi godt! På den anden side er trenden klar – der er efterhånden langt mellem lande, der fastholder gratisprincippet. Der er en global udvikling også i lande nær os, hvor uddannelse prissættes, så de reelle omkostninger dækkes ved undervisningsafgift. Derfor kan vi godt fastholde gratis adgang til videregående uddannelse som en del af det danske velfærdssamfunds ydelser til danske statsborgere. Der er ingen formelle krav, fx fra EU om, at vi skal gøre uddannelse til en vare, og der er mig bekendt heller intet dansk universitet, der ønsker at få indført almene studieafgifter også for danske statsborgere. Hvis regeringen skulle beslutte at omkalfatre velfærdssamfundet på dette punkt, så vil universiteterne naturligvis, som det skete efter vedtagelsen af Universitetsloven, loyalt arbejde med at implementere ændringerne.

Hvis – og jeg understreger hvis - man vil opgive princippet om gratis uddannelse, så er det vigtigt, at man tænker sig rigtig godt om og planlægger langsigtet, således at indførelsen af en undervisningsafgift faktisk giver et vedvarende kvalitetsløft og ikke bare en kortvarig kapitaltilførsel som uundgåeligt udhules af besparelseskra­v og nedskæringer af offentlige tilskud. Sammen med en markedsførings- og betalingspolitik skal der udvikles en strategi for reel forbedring af uddannelsernes kvalitet. Den, der betaler, skal opleve at få noget for pengene, og institutionerne skal naturligvis have frie hænder til at udnytte merindtægten til kvalitetsforbedringer. På denne måde udvikles et betalingsprojekt til et kvalitetsprojekt. Hvordan det kan gøres, kan vi få inspiration til umiddelbart syd for grænsen.

I det føderale Tyskland er det de enkelte "Länder", der står for at indføre betalingssystemet, og syv af de 16 Länder har allerede udformet lovgivning om studieafgifter. Det anerkendte tyske Centrum für Hochschulentwicklung har netop offentliggjort et omfattende studie med en vurdering af, hvad de enkelte Länder har gjort rigtigt og forkert. Den kan ses i sin helhed på [www.che.de]. (Det er i øvrigt også Centrum für Hochschulentwicklung (CHE), der hvert år offentliggør en meget studentervenlig rangering, der gør det mulig for den enkelte studerende at finde, ikke det bedste universitet i Tyskland, men det universitet, der passer bedst til hans eller hendes behov. Der findes desværre intet tilsvarende i Danmark.)

Overordnet fremhæver CHE, ganske som EU's kommissær for videnskab og forskning Janez Potocnik, at universiteterne stadig er overregulerede og for indskrænkede i deres handlefrihed til at udmønte reformen. CHE opfordrer regeringerne i de enkelte forbundslande til at lade det være op til universiteterne, om de i det hele taget vil indføre studieafgifter, hvor meget de vil opkræve, og om visse grupper eller fx studiestartere skal være fritaget. Det har kun ét, stort forbundsland, Nordrhein-Westfalen, valgt at gøre, og det er ikke alle rektorer, der efter heftige studenterdemonstrationer er lige tilfredse med, at regeringen har skubbet aben over på deres skuldre. Hvis en tilsvarende reform skal gennemføres i Danmark, så måtte den bygge på følgende principper:

1. *Studieafgiften skal sikre forbedringer i undervisningen, og der gives mulighed for indsigt og medbestemmelse for de studerende.*

Får man flere timer, bedre vejledning, længere åbningstider på biblioteket, supplerende e-learning, støtte til undervisning på engelsk mv.? Er der mulighed for, at de studerende selv kontrollerer, om forbedringerne er reelle og varige og i øvrigt selv formulerer og er medbestemmende i forhold til, hvor pengene skal gøre godt? Efterlevelse af dette princip er helt afgørende for at sikre i hvert fald en form for forståelse og accept hos de studerende for selv at skulle betale, hvad der før blev betalt.

2. *Der gives garanti for, at de nye studieafgifter faktisk bliver i institutionerne og ikke modsvares af besparelser og nedskæringer.*

Dette er naturligvis et afgørende punkt, ikke mindst fordi de hidtidige erfaringer globalt med indførelsen af studieafgifter viser, at de statslige tilskud falder i takt med studenterbetalingen.

Således er der på offentlige universiteter i USA i gennemsnit omkring eller under 20 pct. i tilskud. I Australien er man i samme periode som eksporteventyret har fundet sted gået fra ca. 60 pct. offentligt tilskud til ca. 30 pct.

Instrumentet til at sikre at pengene bliver i institutionerne kan være politiske flerårsaftaler, som vi kender det herhjemme - eller "Fremtidsgarantier", som de kalder det i Tyskland.

3. *Universiteterne får reel selvbestemmelse om betalingsbetingelserne.*

Det skal fx være muligt at lade det første år være afgiftsfrit, at oprette et antal (deltids) stipendier/fripladser, evt. i form af rabatter, at sætte prisen efter forventet senere indtægt på arbejdsmarkedet. Og det skal ikke mindst være muligt at anvende et overskud frit. (I USA går mindst 1/3 af studieafgiftsindtægter til stipendier. I Australien er fx Jura i den høje priskategori begrundet i den forventede livsløn.)

4. Der sikres social retfærdighed og uddannelse for alle gennem boomerangprincippet.

De europæiske og australske modeller for studiefinansiering indeholder alle et boomerang princip. Dvs. at staten kaster pengene efter den studerende i første omgang, men de vender tilbage i statskassen, når han eller hun som færdig kandidat når et vist lønniveau. Ingen forhindres altså i at studere, fordi man ikke har pengene.

Internationaliseringsstrategi for fremtiden

Internationalisering er ikke i sig selv et mål for danske universiteter, men er derimod et middel til at opnå højere kvalitet gennem attraktive partnerskaber med såvel universiteter som erhvervsvirksomheder, gennem rekruttering af dygtige studerende, lærere og forskere i udlandet og gennem opbygning af uddannelser, der kan måle sig med de bedste i verden. Internationalisering af forskning og uddannelse er nødvendig for at gøre Danmark til et endnu bedre sted at bo og drive forretning i.

Der er uanede vækstmuligheder i et globalt uddannelsesmarked. Men der er også oplagte grunde til, at Danmark ikke kan kopiere den australske succes. Den største uddannelsesmigration sker fra lande, der ikke selv har opbygget deres vidensbase tilstrækkeligt. Sverige og Norge er oplagte og desværre aktuelle eksempler herpå, men der er langt større potentiale fx i Asien. I Kina vil der være behov for 10 millioner nye studiepladser i 2020, hvis de nuværende 16 pct. af en årgang, der får en videregående uddannelse, skal op på 25 pct. Dette tal overgås dog langt af Indien, hvor der skal skabes 20 millioner nye studiepladser frem til 2020, hvis de nuværende 6 – 7 pct. af en årgang, der får videregående uddannelse, skal øges til 20 pct. Disse studerende har som naturligt førstevalg deres nabolande, derfor har Australien og New-Zealand så stor succes på dette marked.

Set fra Asien opfattes Europa som en række individuelle lande med forskellige uddannelsesvilkår og med den store mangel, at engelsk ikke er modersmål overalt. På den positive side tæller, at Europa regnes for åbent, sikkert, rent, velorganiseret og moderne.

Det viser en stor undersøgelse, som EU kommissionen har gennemført om opfattelsen af Europa blandt 20.000 internationale studerende. Den konkluderer, at der er stærkt behov for bedre viden om Europas uddannelser – fx gennem en bredt formidlet internetportal, gennem opbygning af et klart europæisk brand og mulighed for europæiske rangeringer af universiteter, samt ikke mindst for en radikal satsning på engelsksproget uddannelse.

Danmark kan ikke konkurrere med Australien på beliggenhed, prisniveau, modersmål og klima, men vi kan alligevel lære af den australske vej til succes. For det første tog man sig tid til at analysere sine markeder, og man undersøgte, hvilket image australsk uddannelse faktisk havde blandt potentielle studerende, nemlig som en fri, fleksibel og i nogen grad udfordrende uddannelse, mens USA og i endnu højere grad UK ejede et image om en højkvalitets- og prestigefyldt og velaccepteret uddannelse. Derfor gik man i gang med at brande australske uddannelser som "express yourself without constraint", "learn with freedom".

Dernæst gav man universiteterne vidtgående autonomi, men under en "Education Services for Overseas Student Act", der giver forbrugerbeskyttelse og sikkerhed for en grundlæggende kvalitet og forretningsetik. Endelig oprettede man et antal statsligt støttede organisationer, som analyserer markedsmulighe-

der og driver generisk markedsføring. De australske universiteter ejer i fællesskab et firma, som rekrutterer 15 pct. af alle udenlandske studerende i Australien. Desuden er der et tæt samarbejde med Department of Immigration and Multicultural Affairs, således at visa og optagelsesgaranti kan udstedes med kort, og det vil i praksis sige med ugers og, i nogle tilfælde, dages varsel.

For danske universiteter vil fremtidens internationaliseringsstrategier være baseret på kvalitet og naturligvis på de særlige niches, hvor vi er fremragende. (Dette forudsætter selvfølgelig, at vi ikke gennem en egentlig imageundersøgelse når frem til den usandsynlige situation, at ingen danske universiteter ejer et kvalitetsimage men i stedet fx udmærker sig ved åbenhed, chancelighed og velfærd i studietiden.) Således vil mit eget universitet, der trods fusioner stadig ikke udbyder de business- eller ingeniørfag, der efter australske undersøgelser udgør op til 60 pct. af det globale uddannelsesmarked, satse på en strategi, hvor vi opbygger eliteuddannelser på engelsk inden for kernefeltet, hvor vi udfører fremragende forskning, og hvor vi fx allerede har grundforskningscentre, og internationalt samarbejde med attraktive partnere. Formålet er at tiltrække de bedste fra udlandet, der skal samarbejde med de bedste danske studerende – ikke at opbygge store internationale ghettoer.

For at dette skal blive en succes, har vi brug for politiske rammer, der gør os til stærke aktører i det globale videnssamfund. Vi har brug for investeringer, en lang planlægningshorisont og frem for alt selvstyre under ansvar. Vi har derimod ikke brug for hovsa forslag om markedsføringstiltag eller sprogpolitikker eller en byge af (forsinkede) ministerielle bekendtgørelser, der detailregulerer stipendiepolitik eller forbyder udbud af danske uddannelser i udlandet. Vi har desuden brug for en dybdegående redegørelse for ekspeditionstiden for visa begrundet med studieophold, og vi beder samtidig om forslag til procedurer i Udlændingesservice, der kan gøre ekspeditionstiden væsentligt kortere. Dansk skal fortsat være et fuldt funktionsdygtigt sprog også på vort område og skal også være hovedsproget i uddannelserne, men vi må have mulighed for at udbyde meget mere undervisning på engelsk, herunder tilbyde fuld administrativ service på engelsk.

Internationalisering er en intellektuel operation, ikke bare et markedsprojekt om salg af uddannelser og forretningsmuligheder. Mangfoldisering – ikke McDonaldisering – er, hvad vi stræber mod – og i den sammenhæng tør man måske også nævne den mellemfolkelige forståelse og støtte som internationaliseringen udspringer af. Der skal altså også trods markedets krav være plads til en håndsrækning til de lande, som ikke i første omgang har fordele af globaliseringen, meget gerne med bidrag og samarbejde fra både Udenrigsministeriet og Danida.

De danske universiteter er med fremtidens internationaliseringsstrategier allerede ved at skifte spor og lægge sig ud i overhalingsbanen i det globale kapløb om uddannelse og vidensopbygning, men det kræver altså, at politikere og Ministeriet ikke hele tiden griber fat i rattet.

Internationalisering af uddannelserne ved Aalborg Universitet

Af Finn Kjærdsdam, rektor, Aalborg Universitet

FAKTA 2005:

- **60 fuldtidsuddannelser på engelsk**
- **423 studerende i udlandet**
- **Udenlandske studerende udgør 10 % af studentermassen**
- **Udenlandske forskerstuderende udgør mere end 25 % af de ph.d. studerende**
- **Udenlandske forskere udgør 22 % af det videnskabelige personale**
- **450 aktive samarbejdsaftaler med universiteter i Europa**
- **83 aktive samarbejdsaftaler med universiteter uden for Europa**

Aalborg Universitet har i en lang årrække lagt vægt på betydningen af uddannelsernes internationalisering. Vi har tidligt været opmærksomme på, at de samfundsmæssige udviklingstendenser (herunder økonomisk globalisering, multikulturalisme, politisk og økonomisk integration samt øget international mobilitet) stiller høje krav til de danske universiteter. Det drejer sig om at kunne levere relevant uddannelse, forskning og innovation af højeste kvalitet både i og uden for Danmark.

I løbet af de sidste 20 år har Aalborg Universitet udviklet en lang række internationale aktiviteter på uddannelsesområdet. Ambitionen har været og er at opbygge og vedligeholde et renommé som et velanskrevet internationalt orienteret netværksuniversitet. Samtidig opfatter vi internationalisering som et af redskaberne til sikring af uddannelsernes kvalitet.

Internationale studiemiljøer er vokset frem, og vi lægger megen vægt på, at vores færdige kandidater har viden og kompetencer, der er internationalt anvendelige – uanset om de arbejder i eller uden for Danmark. De internationale kompetencer opnås bl.a. gennem uddannelsernes internationale elementer såsom internationalt perspektiv i uddannelsens indhold, studie- og praktikophold i udlandet, undervisning på engelsk, undervisning af udenlandske forskere, medstuderende fra andre lande m.m.

Internationaliseringen af uddannelserne har for Aalborg Universitet ikke kun betydet, at de studerende skal have rig mulighed for at høste international viden og erfaring. Det betyder også, at universitetet skal kunne byde på attraktive studiemuligheder for højt kvalificerende studerende fra udlandet. De udenlandske studerende er enten udvekslingsstuderende i et til to semestre fra en af vores samarbejdsinstitutioner, studerende der tager en hel uddannelse eller studerende på en af de joint-degree uddannelser, som vi udbyder i samarbejde med en eller flere af vores velanskrevne samarbejdspartnere i udlandet.

De internationale aktiviteter er som sagt overordnet begrundet i ønsket om at sikre og udvikle kvaliteten af vores uddannelser og vores kandidater. Af mere specifikke begrundelser skal følgende nævnes:

- Vi samarbejder med vores partnere i udlandet bl.a. for at give vores egne studerende mulighed for at blive udvekslet. Samtidig betyder det, at en dygtig udenlandsk studerende

ved Aalborg Universitet på alle måder beriger undervisningen og vores gruppebaserede projektarbejde – fagligt, sprogligt og kulturelt.

- Vi udbyder engelsksprogede, internationalt orienterede uddannelser af høj kvalitet for at tiltrække såvel danske som udenlandske velkvalificerede studerende. Det bidrager til udvikling af uddannelsernes internationale faglighed og miljø, og det er til gavn for aftagerne af vores kandidater inklusive vores egne forskningsmiljøer.
- Vi indgår i joint-degree uddannelser med vores samarbejdspartnere med henblik på at udvikle uddannelser af højeste kvalitet, idet joint-degree uddannelserne bygger på og samler de enkelte partners faglige ekspertise, så den studerende får en uddannelse, der udnytter, at forskellige universiteter har forskellige topkompetencer.

Strategier

Det strategiske ledelsesgrundlag for internationaliseringen er nedfældet i AAU 2010 – Strategi for Aalborg Universitet, hvor der i universitetets mission blandt andet angives, at Aalborg Universitet ser sig selv som et internationalt orienteret netværksuniversitet med særlig mission inden for problembaseret projektarbejde, tværfaglighed og innovation.

Universitetets mission danner ramme om strategigrundlaget, herunder for internationalisering på uddannelsesområdet. Den internationale strategi bygger på tre forskellige men til dels sammenhængende målsætninger:

1. *En akademisk målsætning, der understreger, at Aalborg Universitets forskning og uddannelse skal være af høj international standard og have relevans i såvel national som international sammenhæng.*
2. *En målsætning om konkurrencedygtighed, hvor Aalborg Universitet vil deltage aktivt på uddannelsesmarkedet med de særlige faglige og pædagogiske kompetencer, som universitetet råder over.*
3. *En målsætning om international solidaritet, hvor Aalborg Universitet vil bidrage til at opbygge kapacitet inden for de videregående uddannelser i andre lande på baggrund af de særlige kompetencer, universitetet råder over.*

Disse målsætninger konkretiseres i henholdsvis universitetets udviklingskontrakt for perioden 2006 – 2008 samt i Aalborg Universitets strategi for rekruttering.

Efter indførelse af studieafgift for studerende uden for EU/EØS har Aalborg Universitet udarbejdet en rekrutteringsstrategi der bl.a.:

- skærper satsningen på EU/EØS studerende til især vores engelsksprogede kandidatuddannelser
- sikrer en balanceret udveksling af studerende både i og uden for EU/EØS

I udviklingskontrakten fremgår det, at vi vil:

- sikre, at mindst en tredjedel af vores kandidater har haft et meriterende udlandsophold

- modtage et tilsvarende antal højt kvalificerende udenlandske studerende fra samarbejdsuniversiteter
- udvikle fire nye joint-degree uddannelser i strategiske internationale netværk
- udvikle en virtuel international masteruddannelse
- sikre samarbejdsaftaler om studieophold ved mindst 200 udenlandske universiteter af høj kvalitet
- etablere en afdeling på Roms Universitet og derved styrke et inter-europæisk samarbejde om forskning og kommercialisering
- udbyde 30 studiepladser til særligt kvalificerede elitestuderende, herunder studerende fra udlandet
- sikre at elitekandidater efterfølgende kan tilbydes erhvervsforsker-/ph.d.-uddannelse.

Fra strategier til virkelighed

Udlandsophold for studerende fra Aalborg Universitet

På studentområdet markeres vores internationalisering bl.a. ved, at størsteparten af studerende på Aalborg Universitet siden 90'erne har haft mulighed for at komme til udlandet i 1 eller 2 semestre som en integreret del af deres studium, enten på studieophold ved et samarbejdsuniversitet eller i praktikophold i en international virksomhed, organisation eller institution.

De studerende opfordres kraftigt til at udnytte denne mulighed for at udvikle deres faglige, sproglige og kulturelle kompetencer, og universitetet yder stor støtte hertil såvel praktisk som økonomisk bl.a. gennem forholdsvis høje rejselegater.

Antallet af studerende på udlandsophold i 2005 var i alt 423. Heraf var 205 i praktikophold. Fordelingen i forhold til EU/EØS ses nedenfor:

Praktikophold: 2005

EU/EØS	83
Uden for EU/EØS	122
I alt	205

Antallet af studerende på studieophold i udlandet – i alt 218 – var fordelt som nedenstående:

Studieophold: 2005

EU/ EØS	114
Udenfor EU/EØS	104
I alt	218

Engelsksprogede uddannelser og udenlandske studerende

På Aalborg Universitet har vi udviklet en lang række engelsksprogede uddannelser, hvoraf størstedelen er kandidatuddannelser fordelt på de tre fakulteter. På nuværende tidspunkt findes der 61 fuldtidsstudier, hvor undervisningen foregår på engelsk. Uddannelserne udbydes til danske og til udenlandske studerende.

Vi har to kategorier af udenlandske studerende, der tilsammen udgør omkring 10 procent af universitetets samlede studentermasse. Den ene kategori er udvekslingsstuderende fra udenlandske samarbejdsinstitutioner, og de studerer 1 til 2 semestre på vores institution. Den anden kategori er indskrevne såkaldte degree-studerende, der enten læser 3 år på bacheloruddannelserne eller 2 år på kandidatuddannelserne.

Degree-studerende

Vi har i en årrække rekrutteret og modtaget studerende fra hele verden, men med indførelse af studieafgift fra 2006 for bachelor- eller kandidatstuderende, der ikke er udvekslingsstuderende, og som kommer fra lande uden for EU/EØS, har situationen ændret sig drastisk. Det har betydet, at vores rekrutteringsstrategi i forhold til degree-studerende fremover fokuserer på EU/EØS landene. Selvom de endelige tal for 2006 ikke kan opgøres for nuværende, peger nedenstående tal på sandsynligheden for et kraftigt fald i antallet af degree-studerende – begrundet i faldet af studerende fra lande uden for EU/EØS. Samtidig har vi forventninger om, at vi, via vores rekrutteringstiltag i forhold til lande inden for EU/EØS området, i årene fremover vil modtage et stigende antal degree-studerende fra EU/EØS.

	2005	2006
Degree-studerende i alt	222	130 (prognose)
EU/EØS	60	90 (prognose)
Uden for EU/EØS	162	40 betalingsstuderende - heraf 7 med stipendier fra VTU

Udvekslingsstuderende

Siden slutningen af 80'erne har vi udvekslet studerende såvel under EU-programmet Erasmus som i form af samarbejdsaftaler, som vi har indgået med universiteter fra lande både i og uden for Europa. Antallet af udvekslingsstuderende har i de senere år ligget stabilt omkring 300 om året. Vi har forventninger om, at vi, som resultat af vores strategi om at styrke antallet af samarbejds-universiteter i og uden for EU/EØS, fremover vil modtage et stigende antal udvekslingsstuderende.

	2005	2006
Udvekslingsstuderende i alt	277	310 (prognose)
EU/EØS	206	210 (prognose)
Uden for EU/EØS	71	100 (prognose)

Udenlandske forskere

Udenlandske gæsteforskere og udenlandske fastansatte forskere bidrager til universitetets internationale uddannelses- og forskningsprofil. I 2005 var 22 procent af vores adjunkter, lektorer og professorer fra udlandet.

Rådgivning af udenlandske universiteter om Aalborg Universitets undervisningsmodel

En af grundpillerne i Aalborg Universitets mission er som nævnt den problembaserede projektundervisning, og universitetet er i en række udenlandske evalueringer blevet udpeget til at være blandt de absolut førende internationale universiteter inden for problembaseret projektarbejde. Vi har stor erfaring for,

at vores undervisningsmodel også er attraktiv for såvel udenlandske studerende som for vores udenlandske samarbejdspartnere. Vi er derfor stærkt involveret i rådgivning af en række af vores udenlandske samarbejdsuniversiteter vedrørende indførelse af det problembaseret projektarbejde. Det gælder for universiteter i Europa, Amerika, Latinamerika samt Asien.

European Consortium of Innovative Universities

Aalborg Universitet har været medlem af ECIU (European Consortium of Innovative Universities) i mere end 10 år. ECIU er et af EU's mest veludviklede universitetskonsortier og består af 11 velrenommerede universiteter, der er blandt de mest innovative i Europa, samt associerede universiteter fra Amerika og Asien.

Studenterudveksling, rekruttering, udvikling af engelsksprogede uddannelser samt udvikling af joint-degree uddannelser også i tæt samarbejde med andre udvalgte velrenommerede universiteter og institutioner i udlandet. Samarbejdet foregår på forskellig vis – som bilaterale aftaler eller i strategiske netværk eller konsortier.

På Aalborg Universitet udbyder vi p.t. 3 joint-degree uddannelser og forventer, at yderligere 10 vil blive udviklet inden for de nærmeste år.

I 2005 havde vi i alt 450 samarbejdsaftaler inden for EU/EØS området. Tallet omfatter såvel bilaterale aftaler som aftaler i regi af Erasmus under EU's Sokrates-program. Antallet af bilaterale aftaler uden for EU/EØS var samme år 83. Med henvisning til vores strategi vil vi yderligere udvikle samarbejdet med udenlandske universiteter af høj kvalitet med henblik på at styrke bl.a. studenterudveksling, der omfatter universiteter som Stanford, Berkeley, Oxford og Cambridge.

Af andre typer samarbejde skal kort nævnes udvikling af internationale centre i henholdsvis Indien, Indonesien og Italien omkring "Wireless and Mobile Communication", "Wireless Communication and Information Technology" og "Satellite Navigation and Wireless Communication". Udviklingen ledes af AAU og foregår i regi af EU's Asian Link program.

Barrierer for internationalisering

Vi oplever generelt, at internationalisering på Aalborg Universitet er med til at styrke kvaliteten af vores uddannelser og vores forskning. I samarbejdet med universiteter fra andre lande udveksles erfaringer og viden, der udvikles uddannelser, og vores studerende og forskere styrker deres internationale kompetencer.

Vi oplever konkret, at Aalborg Universitet er en efterspurgt og attraktiv samarbejdspartner. Men vi oplever også, at især det stigende antal nye regler, der er fulgt i kølvandet på ændringen af universitetsloven, på en række områder fungerer som en barriere og ikke som en løftestang for internationalisering af uddannelserne.

Det er ikke kun i Danmark, at der bliver stadig flere og snævre regler for universiteternes virke. Da reglerne sjældent passer sammen, udgør det en stadig større forhindring for internationalt samarbejde. Som et eksempel kan nævnes de nye snævre rammer i reglerne for udvikling af joint-degree uddannelser, der betyder, at Aalborg Universitet ikke har meget råderum, når vi forhandler om økonomi og om uddannelsens struktur med de udenlandske institutioner, der deltager i den fælles uddannelse. Dette bevirker, at de udenlandske partnere ind imellem opfatter os som en besværlig samarbejdspartner, som ikke har mulighed for at indgå kompromis for at finde en fælles løsning.

Konkret kan det nævnes, at når vi forhandler om en joint-degree uddannelse:

- er det på forhånd bestemt, at selvom et semester tæller 30 ECTS point, skal studerende på den pågældende uddannelse tage mindst 40 ECTS ved den danske institution. Det betyder, at hvis en studerende vælger at tilbringe en del af uddannelsen på Aalborg Universitet, er vedkommende nødsaget til at tilbringe mere end et semester på vores universitet. Denne bestemmelse gør det vanskeligt at følge en af hensigterne med en joint-degree uddannelse - nemlig at den studerende tilbringer 1 semester på flere af de deltagende institutioner.
- er det ofte at vores samarbejdspartnere ikke vil acceptere, at EU/EØS studerende ikke må afkræves studieafgift, mens en ikke-EU studerende afkræves en meget høj studieafgift. Set ud fra Aalborg Universitets synsvinkel skal det også nævnes, at de få stipendier, som VTU giver til studerende uden for EU/EØS, langt fra er tilstrækkeligt til, at vi kan realisere en strategisk målsætning om at medvirke til vidensopbygning i 3. verdens lande.

The Case of Maastricht University

Af Mr. Gerard Mols, professor og rektor, Maastricht University, Holland

Profile

Maastricht University is a Dutch University with a strong European and international outlook. Cherishing and stimulating talented people and creating opportunities for innovative education and research relevant to society's needs are core values of Maastricht University.

The University was founded in the year 1976 and consists of 6 faculties:

- Health, Medicine and Life Sciences
- Psychology
- Economics and Business Administration (EQUIS and AACSB accredited)
- Law
- Culture & Social Sciences
- Humanities & Sciences: including Knowledge Engineering, University College Maastricht, Maastricht Graduate School of Governance.

The University has gained a world wide reputation with its unique Problem Based Learning (PBL) approach, generating students that are independent, enterprising problem-solvers. PBL guarantees a personal learning environment and intensive contacts with teaching/research staff at all levels.

Next to Problem Based Learning, Maastricht University is known for its multidisciplinary and socially relevant research in cooperation with business and industry, its international orientation and the strong connections within the EU-region.

Maastricht University is co-founder of the Transnational University Limburg, a university cooperation between Maastricht and the University Hasslet in Belgium.

Maastricht is located close to Amsterdam, Brussels, Paris, London and Berlin. The city is well known for the Maastricht Treaty (1992), which marked the establishment of the European Union. This location and recent history contribute to the European and international context of the university.

Goals regarding internationalisation in the previous Strategic Programme 2000 – 2005

- Internationalisation of curricula
- 50 % masters & 50% Phd offered in English
- Introduction of Bachelor Master, ECTS and harmonizing UM degrees
- Internationalisation of staff – experience abroad
- 25 % of students from abroad
- 10 % international staff
- 25 % goes out for exchange

Results Strategic Programme 2000 - 2005: facts and figures

Staff (fte)	2.673	(m 1.336/f 1.337)
Scientific/research staff	1.355	(m 753/f 602)

Administrative staff	1.318	(m 583/f 735)
Foreign staff	15.9 %	
Students	12.119	
Foreign students	29 %	(3.513)
First enrolment foreign students '05	37%	
Student exchange	incoming 7%; outgoing 12 %	
Budget 2005	€ 308 mln 2.25 Billion DK (excl project research)	

The University currently offers 17 Bachelors, 43 Masters, 21 Graduate Programmes for Professionals and a tailor made PhD programme. The study programmes at Maastricht University have an international orientation, and some programmes, such as the European Law School, European Studies, and European Public Health, even focus entirely on European issues. Most programmes are taught entirely in English. Information and services are fully bilingual.

Maastricht's research concentrates on three themes: Life Sciences, Innovation and Governance and to a large extent is organised in research school. Most schools cooperate with international partners and with industry and business. Some examples are:

- UNU MERIT Maastricht Economic and Social Research and training centre on Innovation and Technology in cooperation with the United Nations University;
- Maastricht School of Governance in cooperation with UNICEF and World Bank;
- Centre for Molecular Medicine: Maastricht University with Phillips and Technical University Eindhoven;
- Maastricht Centre for Genomics in cooperation with RWTH Aachen and University of Liege;
- Maastricht Brain Imaging centre in cooperation with the Siemens Medical Systems (Erlangen, Germany the Max Planck Institute for Psycholinguistics and the Nijmegen Institute for Cognition;
- Ius Commune in cooperation with Catholic University Leuven, University of Stellenbosch and University of Edinburgh;

The presentation during the hearing will focus on lessons learned over the past five years, which new actions will be introduced to enhance internationalisation and the way national legislation has helped or hindered the university's strategy.

Lesson learned

- Creating the offer doesn't bring in the students.
- English stays an issue of concern.
- Introduction of fees needs to be accompanied with a robust fellowship program.
- How to define a solid basis for full cost fees?
- Problem based learning needs to be adapted to a diverse student population.
- Decentralised organisation vis a vis national legislation.
- National legislation isn't very helpful.

National legislation is not very helpful

- National implementations Bologna
- Still many hurdles for cross-border cooperation between institutions

-
- EHEA remains far away
 - Student mobility needs to increase
 - Raulin reimbursement
 - Portability of study grants and loans
 - Need for more transparency and rankings (CHE)

Aims for 2010

Education:

- Stay no 1 in Netherlands, top 10 in Europe

Students:

- Inflow: 3,100 BA and 2,750 MA students (+ 17%)
- 30% of BA and 50% of MA students come from abroad
- High-quality students

Research and knowledge valorization:

- Selected research top 5 in Europe
- Number of PhD's from 140 (2005) to 200
- Increase indirect government funding for research from 3% to 6%
- Increase funding from third parties: 60%

Kompetencer nu og fremover

Af Chris Mottes, administrerende direktør, Deadline Games A/S

Chris Mottes' skriftlige oplæg følger i afrapporteringen.

En ny tids pædagogik!

Af Ove K. Pedersen, professor i komparativ politisk økonomi og leder af International Center for Business and Politics, Copenhagen Business School

Formål

Oplægget har til formål at præsentere, hvad det er for forestillinger om globalisering, der har ændret vor opfattelse af uddannelsernes rolle. Det har også til formål at vise, hvad det er for nogle udfordringer, disse forestillinger giver for udvikling af et nyt pædagogisk program.

Beskrivelse

Siden sidste del af 1800-tallet er folkeskolen blev udstyret med tre forskellige formålsparagraffer. Den tredje er netop formuleret og kan aflæses i forslag til ændringer i folkeskolens formålsparagraf (se www.uvm.dk/nyheder/bredaftale.htm). Den indvarsler en ny fase i statens såvel som pædagogikkens historie. Den rejser også tre aktuelle udfordringer, som er vigtige at forholde sig til, når der tales om krav til fremtidens skole/uddannelse/undervisning.

Disposition

Mit oplæg disponeres således:

1. Hvorfor ny formålsparagraf? Ændringer i opfattelsen af formålet med uddannelse. Fremkomsten af konkurrencestaten.
2. Gennemgang af de tre pædagogiske forestillinger, der fremgår af folkeskolens formålsparagraffer fra 1860 til i dag. Vægt lægges på den nyeste, men i lyset af de tidligere.
3. Første aktuelle problem: Behovet for en ny pædagogik, og herunder hvem skal udvikle den? Hvad lægger skoleforliget op til?
4. Andet aktuelle problem: Behovet for en ny måde at udvikle pædagogiske programmer på.
5. Tredje aktuelle problem: Skal undervisningspligten udvides til en kompetenceret; dvs. at hver elev får ret til at forlade skolen med et vist kompetenceniveau?

Punkt 1

Hvorfor en ny formålsparagraf med netop det indhold? Hvordan er den udtryk for en ny opfattelse af formålet med uddannelse? Og hvordan hænger det nye formål sammen med vor nuværende opfattelse af, hvad globalisering overhovedet er, og hvilke krav den stiller til undervisning/uddannelse/ kompetence?

Punkt 2

Gennemgang af de tre forestillinger i pædagogikkens historie med vægt på skiftende forståelser af individ og af fællesskab, men også af pædagogikkens formål.

- Den første forestilling var *disciplineringen*. Den strakte sig fra slutningen af 1800-tallet til omkring 2. verdenskrig. Her var det var pædagogikkens opgave at udstyre "knægt såvel som bonde" med selvforstå-

else som individ. Det skete i takt med at staten udrustede stadig flere med fundamentale frihedsrettigheder, og gjorde det uanset stand, formue og bosted. I denne fase var pædagogikken statens vigtigste redskab til at skabe en national identitet – en stat af individer med fælles individualitet. Af samme grund fik pædagogikken autoritativ status. Den blev besluttet ved lov; der blev udstedt undervisningspligt, og pligten blev gennemsat af skoler og lærere med ret til sanktion. Nationalstaten var et politisk projekt og hvor staten gennem retspolitikken gradvist udstyrede stadig flere med frihedsrettigheder, så blev det pædagogikkens opgave at udstyre de stadigt flere frie individer med en individualitet som frie borgere i en liberal stat.

- Den anden fase startede før krigen, men blev først institutionaliseret efter. Den fortsatte helt til 1980'erne, og kaldes her *medbestemmelsen*. Også den var et politisk projekt. Men nu skulle folkeskolen "danne" frem for at disciplinere. Og fordi lighedsbegrebet var (og er) væsensforskelligt fra frihedsbegrebet, blev en ny pædagogik for en ny individualitet nødvendig. Hvor friheder kan tildeles og dernæst garanteres af staten, må lighed overleveres ad omveje og realiseres af individerne selv. Lighed er således ikke en ret, men en mulighed, som individerne må dannes til selv at tage ansvaret for at realisere. Reformpædagogikken blev løsningen. Den skulle motivere den enkelte til at søge lighed med andre gennem "selvvirkomhed", og til selv at påtage sig et ansvar for at realisere fællesskabet gennem "medbestemmelse". Af samme grund blev pædagogikken ganske paradoksalt: den skulle disciplinere ved at gøre den enkelte i stand til at realisere de muligheder for lighed, velfærdsstaten stillede til rådighed som gratisydelse – undervisning især. Herved kom en professionel pædagogik – et pædagogisk program – for første gang i centrum. Der blev dannet en videnskabelig disciplin kaldet pædagogisk metode, og der blev skabt lærerseminarer, der professionelt uddannede pædagoger. Lærerne skulle samtidig uddannes til at motivere "den enkelte", og ikke disciplinere "dem alle". Elevernes hele livsforløb blev endelig målestokken for, hvorvidt den pædagogiske metode og lærernes uddannelse var effektiv.

- Den tredje fase begynder i 80'erne, pågår stadig, er endnu ikke ført til ende, men har alligevel allerede fundet sin profil. Den kaldes her *fagligheden*. Den starter med den påstand, at reformpædagogikken har fejlet. Især fordi (alt for) mange er kommet ud af skolen uden tilstrækkelige kompetencer. Deres livsforløb er beviset, og indikatorerne findes i statistikken for kontanthjælp, førtidspensionering m.v. På den baggrund er en ny form for pædagogik under forberedelse: pligten til at ville arbejde, kunne arbejde og også faktisk gøre det. Faglighed forstås som forberedelse til "arbejdet", til at blive efterspurgt på arbejdsmarkedet. Samtidig forstås faglighed som noget, der ikke kan defineres, fordi arbejdsmarkedets fremtidige krav til faglighed er uforsigelige. Globaliseringen – dens teknologiudvikling, dens konkurrencebetingelser – kan ikke forudsiges; derfor ej heller hvilken faglighed arbejdskraften skal udstyres med. Denne forståelse af globalisering rejser derfor hidtil usete udfordringer. For hvilken pædagogik, der skal anvendes. Hvordan den skal udvikles. Og hvad der skal være dens formål. Det nye skoleforlig indeholder alle tre formålsparagraffer fra den lange historie. De er alle formuleret ind i den nyformulerede formålsparagraf som "arkæologiske lag" fra 200 år pædagogisk historie. Hvad betyder det? Hvilke aktuelle udfordringer indebærer det? Jeg peger på tre:

Punkt 3

Hvem skal udvikle den ny pædagogik og hvordan skal de gøre det - ved at følge hvilke processer? Under reformpædagogikken blev udviklingen overladt til videnskaben i samspil med lærerne. Er det muligt i dag? Ligger svaret på dette spørgsmål i den forståelse af globalisering, der ligger bag begrundelserne for den ny formålsparagraf? Jeg giver bud på et svar under punkt 4.

Punkt 4

Hvordan kan nye pædagogiske programmer udvikles, hvis det nu ikke er den pædagogiske videnskab, der kan levere varen? Jeg giver en beskrivelse af, hvordan amerikanske forsøg med såkaldt "eksperimentelt demokrati" ligger i tråd med vor nuværende forståelse af globalisering. Jeg beskriver disse eksempler ved at fremhæve, hvordan de sammentænker central styring med decentral ledelse, og gør det ved at kombinere mål-, ramme- og resultatkrav med sammenlignende evalueringer (a la PISA), med målrettet benchmarking, med konkret problem identifikation, med decentrale problem løsninger. Disse eksempler viser, at globaliseringen medfører nye måder at udvikle pædagogiske programmer på. Men også, at den fører til en ny opfattelse af, hvilke rettigheder eleven/studenten har til at modtage undervisning. Dette beskrives under punkt 5.

Punkt 5

I mere end 200 år har der været undervisningspligt i Danmark. Noget tyder på, at pligten skal udvikles til en ret. Dog ikke en ret til at modtage undervisning (som alle jo har og har haft meget længe), men som retten til at forlade skolen med en bestemt (forud formuleret og målbar) kompetence. - Altså elevens ret til at blive uddannet til et bestemt kompetenceniveau. Og dermed skolens pligt til at sikre, at eleven forlader skolen med en bestemt kompetence. Hvad kan der så menes med kompetenceret, og hvad betyder det for hele organiseringen af undervisningssektoren? Og er en sådan allerede i støbeskeen med den måde hvorpå strukturreformen ændrer forholdet mellem stat og kommuner på? Eller den måde hvorpå økonomistyringen er blevet indført siden 80'erne? Eller er den allerede forberedt ved de organisatoriske ændringer, som i det hele taget er sket i den offentlige sektor siden 80'erne? De amerikanske eksempler kunne tyde på det!

Internationale færdigheder grundlægges i folkeskolen

Af Kenneth Iversen, administrerende direktør, Unimerco A/S

Vores gode fremtid starter i folkeskolen - vores dårlige fremtid, den er startet i folkeskolen.

Jeg er taknemmelig over at være inviteret til denne høring, som jeg finder ikke bare relevant men af utrolig vigtighed. Forhåbentlig kan den inspirere til tiltag, som kan gavne landet og dets borgere i en udfordrende og konkurrencepræget fremtid.

Mit indlæg er ikke et videnskabeligt veldokumenteret arbejde, men iagttagelser og erfaringer gjort gennem mere end 35 år som leder og aktør i industrien med arbejde i ind- og udland. Det er således primært ud fra industrien og handlen samt erfaringer fra uddannelsessektoren, jeg udtaler mig.

Hvad er vi gode til i Danmark - og hvad kan vi lære af andre?

Hvis jeg prøver at sammenligne vore kvalifikationer og styrker med, hvad jeg har oplevet i andre lande som England, Italien, Frankrig og USA, så har et relativt godt og først og fremmest ensartet uddannelsesniveau og faglige kvalifikationer været iøjnefaldende karakteristika for os sammen med udprægede evner til at kommunikere og fungere sammen med andre mennesker af forskellige nationaliteter. Vi har ikke ligget over de øvrige skandinaviske lande og har på det faglige tekniske stadi ikke været på niveau med tyskerne. Vi har til gengæld været gode til at lære af dem og har været bedre og mere vellidte sælgere end tyskerne. Bortset fra Tyskland og de øvrige skandinaviske lande, så har vores store fordel været, at vi ikke behøvede at skabe hierarkier for at få organisationer til virke. Tyskerne har så gjort det af andre årsager. England, USA, Italien m.fl. har været nødt til det på grund af store uddannelses- og kvalifikationsforskelle i de fleste virksomhedstyper og i den offentlige sektor.

Vi har ikke på så mange områder været helt i top med kvalifikationer, der er vi overgået af de bedste i stort set alle de nævnte lande, men vi har haft en stor og ensartet mellemgruppe med gode kvalifikationer, fleksibilitet og gode evner til at fungere i samarbejder med andre. Vi har nydt respekt og har som hovedregel været vellidte på denne baggrund. Vores sproglige kvalifikationer og frimodighed i brugen heraf har været en misundt fordel i forhold til mange nationer.

En tydelig svaghed i relation til en række af de nævnte lande har været det danske erhvervslivs meget mangelfulde samarbejde med vores højere lærestudier omkring forskning og udviklingssamarbejder. En mangel som formentlig har haft bund i både manglende traditioner og ufleksible regler omkring lærestedernes muligheder.

Vi har igennem mange årtier haft dygtige spydspidser i erhvervslivet i Sydamerika og Asien, men der har ikke tidligere været udbredte kvalifikationer omkring arbejder og engagementer i disse verdensdele for større dele af erhvervslivet. Kikker man f.eks. på tyske maskinfabrikker, selv af relativ liden størrelse, så har de i deres internationalisering og internationale distributionsnet været langt forud for danske virksomheder og er det stadig. Det er også min opfattelse, at der ikke generelt har været tilstrækkelig finansiel styrke i vore 'små' erhvervs virksomheder til tidligt at engagere sig i langsigtede projekter, idet svag kapitalkraft har krævet hurtige indtjening for at stå distancen. Det kunne hænge sammen med vores høje beskatning, som ikke har fremmet større kapitalophobninger i virksomhederne.

På en række væsentlige industriområder har vi således manglet de store koncerner til at skabe gennembruddene og fremme de mindre virksomheders underleverancemuligheder. De enkelte tyske forbundsstater har således også haft en langt mere aktiv analyse- og understøttende rolle end det danske erhvervsfremme- og ambassadesystem nogensinde har kunnet tilbyde. Jeg er stadig ikke generelt imponeret over kvaliteten heraf.

I vores etableringer i USA, England, Norge, Sverige, Tyskland har det danske system sjældent været vores foretrukne hjælpere. I Kina har ambassaden i Beijing været meget nyttig, medens generalkonsulatet i Shanghai har været meget lidt imponerende. Også i Tjekkiet har den danske ambassade været en god hjælp.

Hvilke krav har danske virksomheder til uddannelsessystemet i relation til internationalisering?

Jeg har i det foregående fremhævet en af vore største styrker som værende 'det ensartede relativt gode uddannelses- og kvalifikationsniveau med gode sprogkundskaber og evne og fleksibilitet til at kommunikere og samarbejde'. Forudsætningen herfor er en god folkeskoleuddannelse, hvor de faglige grundforudsætninger (læse-, skrive- og regnefærdigheder) etableres for at blive dygtige i de naturvidenskabelige fag, sprog og mellemfolkelig forståelse, så der kan bygges videre på dem på de højere uddannelser. Dette grundlag er alvorligt skredet. Folkeskolen har tilsyneladende prioriteret at skabe 'det hele menneske' på bekostning af de faglige færdigheder. Jeg ved ikke, om det er lykkedes at skabe de hele og harmoniske unge mennesker – jeg tror langt fra fuldt ud – men de faglige færdigheder er i hvert fald skredet. På det sidste møde i Globaliseringsrådet på Havreholm Slot blev det oplyst, at 27% af en ungdomsårgang, som forlader skolen, mangler de basale læse-, skrive- og regnefærdigheder, så de reelt må betragtes som analfabeter. Vi producerer altså systematisk fremtidens sociale tabere, kontantlønsmodtager, psykisk syge (de oplever kun nederlag) og ufaglærte, som ikke kan gennemføre selv de simpleste opkvalificeringskurser. På samme møde blev det oplyst, at denne gruppe ikke var i stand til at gennemføre de såkaldte AMU-kurser, men droppede ud. Men også på så relativt et lavt niveau som handelsskoler og tekniske skoler oplever man frafald på over 30%. Det er da alarmerende.

I virksomhederne må vi foranstalte læse- og regneprøver til selv de simpleste fagområder som lager og ekspedition, og når fejl og reklamationsprocenter stiger trods kvalitetscertificeringer og udpræget støtte af IT-systemer, så er det en konsekvens af disse manglende kvalifikationer. IT-systemerne kræver nemlig i høj grad læse- og regnefærdigheder for at kunne udnyttes optimalt.

Jeg siger ikke, at dette skred er lærernes og folkeskoleledernes skyld. Det er os alle som forældre, borgere, politikere, erhvervsledere og offentlige ledere, der har svigtet. Vi har som forældre påvirket og lovgivet om en folkeskole, som ikke længere tilstrækkeligt har prioriteret, at skolen er et sted, hvor man lærer, og hjemmet er det sted, hvor man opdrager og sikrer, at børnene når niveau i skolen. Ved at fjerne karaktergivning i skolen er forældrenes mulighed for at sikre sig, at børnene når niveau, fjernet. Hvad hjælper det, at man i 7. eller 8. skoleår får karakterer for første gang, som fortæller, at eleven ikke kan læse, skrive og regne? Det er for sent. De skulle være sket allerede fra første eller anden klasse og mindst kvartalsvis, så forældrene kunne leve op til deres ansvar og hjælpe til, når niveauet ikke var tilfredsstillende. Jeg vil postulere, at det at sammenligne børnenes niveau med de bedste, er erstattet med undskyldningen, at der er nogen, som er dårligere. Måske skulle alle forældre, som har førstegangsskolesøgende, på skolebænken i en uge for at lære om ansvar, pligter og metoder til at støtte børnene i deres skolegang.

De gode ting, som læres i skolen i dag omkring frimodighed til at kommunikere og samarbejde og have samfundsengagement, skal ikke fortabes, men disse færdigheder må ikke prioriteres på bekostning af de faglige færdigheder. Lederne i folkeskolen skal gives ledelsesretten, og den pædagogiske frihed skal fjernes fra lærerne og overlades til skoleledelsen, så skolerne kan lægge en linie og stille de krav til lærere og

forældre, der skal til, for at børnene kan opnå de rigtige og gode kvalifikationer. Det kan ikke være rigtigt, at et højtudviklet samfund med åbne øjne producerer analfabeter og sociale og psykiske tabere.

I erhvervslivet, og det er helt sikkert ikke kun i erhvervslivet, har vi behov for fagligt dygtige og velfungerende medarbejdere og ledere. Vi er i konkurrence med andre lande og regioner, som stiller store krav i deres uddannelsessystemer, og som har 'sultne' og ambitiøse borgere og studerende. Vi har meget at tilbyde med vores høje stade, men vi må også påny stille store krav til os selv og vore unge, ellers er vores høje stade snart fortid.

Vi kan godt forudse kravene. Verdens store befolkningsgrupper, som nu trænger sig på i økonomisk magt, er Asien og Sydamerika. Afrika er meget bagefter. Så vi må forstå og lære noget om sprogene, kulturerne og religionerne i disse lande, og ingen er vel for alvor i tvivl om, at vore tekniske, kommercielle og naturvidenskabelige færdigheder sammen med vore sociale evner til at omgås og fungere sammen med andre, det er de basale krav til os og vores uddannelser. Ud fra denne erkendelse er det faktisk ikke så svært at definere kravene til uddannelsessystemerne.

Men det hele begynder i folkeskolen og hos forældrene - og det må erkendes af politikerne, som skal turde at gennemføre vidtgående reformer. Hvis ikke, så er vi godt igang med at skabe en dårlig fremtid - og det kan erhvervslivet ikke forhindre.

Jeg vil dog gerne slutte positivt og optimistisk med overskriften:

Det er i folkeskolen, vores gode fremtid starter - ikke mindst den globale.

Det danske uddannelsessystem i fugleperspektiv

Af Stefan Hermann, vicedirektør, ARKEN Museum for Moderne Kunst

De aktuelle udfordringer, krav og krydspres som vores samfund og uddannelsessystem erfarer, har mange navne og betegnelser. Videnssamfundet, drømmesamfundet, oplevelsesøkonomien, netværkssamfundet, det lærende samfund, kompetencesamfundet, det hyperkomplekse samfund, det refleksivt moderne, risikosamfundet, det paradoksale samfund, informationssamfundet osv. Der synes i bedste fald udbredt uenighed om, hvilket afgørende træk der skal betegne samfundet og tiden for indeværende og i værste fald (om man vil) meget stor uenighed om, hvor vi egentlig befinder os. Og dermed uenighed om, hvordan uddannelsessystemets omverden forandrer sig.

Dog forekommer der – hverken i analyserne bag ovenstående samfundsbeskrivelser eller i de politiske svar og strategier – at være uenighed om, at globaliseringen udgør en nøgleudfordring. Globaliseringsbegrebet er af temmelig ny dato. Før 1990 blev det kun yderst sjældent anvendt i den sociologiske faglitteratur eller samfundsvidenskabelige teoridannelser; på det tidspunkt talte vi om internationalisering. Herhjemme er det først et stykke oppe i 1990'erne, at vi for alvor begynder at forstå samfundets hovedudfordring som globalisering.

Globalisering kan forstås som den "stigende kommunikation af begivenheder fra adskilte/fjerne lokaliteter, som forandrer begge", som ikke mindst er funderet af markante, effektive fremskridt indenfor kommunikations- og transportsystemer. Globalisering kan forstås i forhold til kultur, politik, idræt, forskning, medier etc. men har i den hjemlige horisont primært været tænkt med økonomien som udgangspunkt. I økonomien har man netop mestendels aftappet globaliseringen som en økonomisk proces og naturligt nok koncentreret sig om, hvordan den afgørende forskyder den internationale arbejdsdeling og de gældende konkurrenceforhold – for individer, virksomheder og stater – og med forøget vækst og velstand til følge. Det betyder at globaliseringen alle steder forstås som stigende konkurrenceudsættelse. Siden 1970'erne har forskellige processer i den internationale arbejdsdeling og konkurrence i Danmark hver gang rettet opmærksomheden mod uddannelsessystemet. Allerførst (1970-1980'erne) med ambitionen om et kvalifikationsløft, der dels sikrede omstilling (efteruddannelse, omskoling mv.), dels sikrede fremtidige generationer mere uddannelse end deres forældre. Mere uddannelse til flere. I andet hug har svaret været mere uddannelse til alle, men samtidig mere uddannelse på en anden måde. Det vil sige en ny form for uddannelse; et nyt pædagogisk koncept. Det kommer jeg tilbage til.

Vi har altså en økonomisk globaliseringsudfordring som i Danmark i flere omgange er blevet besvaret med uddannelse.

Men uddannelsessystemet – fra grundskole over ungdomsuddannelse og videregående uddannelser til VEU – har ikke blot været konfronteret med denne *økonomiske* globaliseringsudfordring. Skal man forstå uddannelsessystemets udvikling er det formentlig mindst lige så afgørende at se på den individualiseringstendens, som er udbredt og gennemtrængende¹. Individualisering betegner det vilkår, at mennesker i stigende omfang frisættes fra *forud givne* fællesskaber, roller, traditioner, normer og forpligtelser for at blive henvist til selv at skulle vælge tilhørsforhold, uddannelse, livsstil m.v. med reference til sig selv og ikke til en overleveret tradition eller et bestemt fællesskab. Denne individualisering er ikke ny, men den er i efterkrigstiden og navnlig de senere år blevet radikaliseret. Det erfares på uddannelsesinsti-

¹ Det er den britiske sociolog Anthony Giddens' tese, at globalisering og individualisering er nært forbundne processer. Jf. Giddens: *Consequences of Modernity*, 1990; Giddens/Beck/Lash: *Reflexive Modernisation*, 1994.

tutionerne, som i stigende omfang kan tage udgangspunkt i en homogenitet i rekrutteringsbasen. Og det vises som fordringer om at placere eleven/barnet i centrum, om relevans i forhold til den enkeltes liv, udgangspunkt i den enkeltes erfaringsverden, krav på individuel dirigeret opmærksomhed, vejledning osv. Sagen er naturligvis, at denne tendens ikke blot er resultatet af ydre tendensers gennemslag, men i høj grad skabt af dansk pædagogisk og uddannelsespolitisk tradition fra Grundtvig og reformpædagogikken til 1960ernes antiautoritære opgør over 1970ernes fagkritiske erfaringspædagogik til 1990ernes projektpædagogik og fokus på personlig udvikling, ligesom de aktuelle tiltag på skoleområdet vil styrke individualiseringen.

Hermed også antydning, at individualiseringen har sine pædagogiske og uddannelsespolitiske udtryk. Det vil formentlig ikke overraske mange. Mere interessant er det, at vi særligt i 1990erne bliver vidne til genkomsten af et kompetencebegreb, som tilsyneladende synes at kunne besvare globaliseringens økonomiske konkurrencekrav til arbejdskraften og i samme moment imødekomme individualiseringstendensen. Kompetence kommer nogenlunde til at betyde følgende: *Evnen og beredskabet til i handling at møde en udfordring*. Her betegnes for det første vigtigheden af ikke kun at tilegne sig viden, men at kunne anvende den i en aktiv handling. For det andet at der må trækkes på ressourcer eller kvaliteter, der knytter sig til den enkelte som person. For det tredje at det succesfulde udfald er bundet til de krav, en bestemt situation stiller og ikke af svar, der er givet på forhånd. Hermed indebærer kompetence også oftest en meget stærk udviklingsorientering. Kompetencer bliver man ikke færdige med at udvikle; de størkner med andre ord ikke i et eksamensbevis eller svendebrev, men er bundet til udtømmelige ressourcer.

Det kompetencebegreb, som for alvor bider sig fast i 1990erne, har sin herkomst i Human Resource Management i lyset af det konkurrencepres, som følger af globaliseringen, af itk-revolutionen mv. Begrebet sætter en lang række kvaliteter på dagsordenen, som traditionelt har været udelukket i ledelsestænkning og uddannelsesøkonomi. Begrebet markerer nemlig værdien af alt det, som ikke lader sig indfange gennem pensa, fag, studier, uddannelsesstatistikker mv. Det er menneskelige egenskaber som initiativrigdom, ansvarlighed, samarbejdsevne, selvstændighed, kreativitet m.v. Tesen bliver, at vækst og innovation sikres gennem satsning på kompetence som en ny nødvendig rigdomskilde. Hvor kvalifikationer knytter sig til uddannelse og fag, professioner og organisatoriske skillelinier på arbejdsmarkedet, binder kompetence sig til mennesket. Mere konkret illustreret kan man påpege, at kompetence udgør svaret på alt det, som kvalifikationer ikke garanterer; at man kan anvende viden, omsætte den, tilegne sig ny og dele den. Mere uddannelse til flere og omskoling på arbejdsmarkedet er ikke nok; en ny rigdomskilde skal forædles for at kunne bruges i sig selv, men frem for alt for at kunne gøre kvalifikationer og viden i traditionel forstand langt mere dynamisk og smidig. Kompetence bliver hermed det uddannelsespolitiske og frem for alt *pædagogiske* svar på globalisering. Ikke blot mere uddannelse og flere uddannelser, men på en anden måde.

Men begrebet er et columbusæg. For lige såvel som begrebet pegede på en række menneskelige kvaliteter som ressourcer, kunne det besvare individualiseringsudfordringen. Ved at bringe mennesket i centrum – ikke teknikeren, fagpersonen eller funktionæren – flugtede det med pædagogiske og uddannelsespolitiske traditioner og nye ungdomskulturer, der satte den enkelte i centrum og dyrkede det hele menneske og personlig udvikling. Billedligt sat op – og stærkt karikeret – kan man sige, at den kompetente på én og samme gang optimerer sine muligheder på arbejdsmarkedet og realiserer sig selv som person, medens den kvalificerede engang kom langt på sine faglige meritter, men undertrykte eller ikke brugte sig som person.

Globalisering og individualisering får således et pædagogisk greb, der har haft stor betydning i det danske uddannelsessystem i en årrække. Problemet for det danske uddannelsessystem med overgangen til en kompetencetænkning har været til at tage af føle på. I grundskolen kan man med en rund vurdering sige, at det anførte kompetencebegreb har vundet indpas, fordi det netop flugtede med stærke pæagogi-

ske traditioner i Danmark. Mere gnidningsfuld har anvendelsen været i de dele af uddannelsessystemet – herunder ikke mindst de videregående uddannelser – der har været knyttet til meget stærke faglige traditioner. For hvordan vurderer og måler man personlige, sociale, følelsesmæssige, innovative kompetencer? Hvordan fastholdes stringens og tydelighed i kompetencebeskrivelserne på de mange uddannelsesinstitutioner som nybeskriver fagmål, slutmål, output m.v. i kompetencebegreber, men som ret beset ikke har tradition herfor, fordi man forholder sig til indhold og ikke produkt? Risikerer et alt for bredt kompetencebegreb at forbigå nødvendigheden af basiskundskaber m.v.? Hvordan overføres eksempelvis tilregneligt værdien af innovative kompetencer fra en dansk sammenhæng til en russisk – og omvendt?

En lang række andre spørgsmål kunne stilles. Det er i dag væsentligt at konstatere, at en lang række problemstillinger er forsøgt adresseret: På dansk grund udgør Det Nationale Kompetenceregnskab fra Undervisningsministeriet (2005)² et ambitiøst forsøg på at måle og indeksere kompetencer, der ikke er tæt forbundet med faglige kvalifikationer. Undervisningsministeriets kernefaglighedsrapporter (2002-2003) tog bl.a. fat på sammenhængen mellem niveauerne i uddannelsessystemet og flere anvendte en kompetenceforståelse, som tog et dynamisk udgangspunkt i faget med fokus på dets anvendelsesdimension, men uden påkaldelse af det hele menneske. OECDs PISA-undersøgelser (2003) anvender et kompetencebegreb. Her handler det – i princippet i det mindste – ikke om at repetere viden, men om at anvende den i forskellige situationer. Man skal kunne sin Euklid, men frem for alt kunne anvende hans læresætninger. Status for indeværende er, at der dels er foretaget en besindelse, hvor fagligheden igen er sat i centrum, men på en måde hvor frem for alt dens anvendelsesdimension vægtes.

Men vi har altså at gøre med et begreb, der nærmest i sig selv tager højde for forandring, fordi kompetence består i at være beredt på omstilling, udfordringer etc. Men kan man så forudsige til hvad? Svaret er naturligvis både ja og nej. Nej fordi al langfristet uddannelsesprognostik erfaringsmæssigt tager fejl; ja fordi man kan gøre sig en række sandsynlige scenarier bevidst. Det helt, helt afgørende er dog ikke at lade spørgsmålet blive et økonomisk eller samfundsvidenskabeligt anliggende, hvor den tekniske nødvendighed peger på mål og midler. Det er en gammel teknokratisk drøm, som ikke er meget mere bevendt end sin modsætning, der består i at lukke øjnene og udelukkende lade sig lede af sine værdier. Den teknokratiske utopi om den perfekte planlægning forpasser det helt afgørende forhold, at selv globaliseringen skal fortolkes, oversættes og stimuleres om man vil. Globaliseringen er nok et vilkår, men dens konsekvenser og vores evne til at konfrontere den i uddannelsessystemet er ikke et naturvidenskabeligt spørgsmål ligeså lidt som det blot er et spørgsmål om holdninger. Ligesom globaliseringen ikke er en naturlov, er den heller ikke blot omverden for uddannelsessystemet. Uddannelsessystemet er med til at forstærke og forandre globaliseringen. Derfor er spørgsmålet i bund og grund heldigvis politisk.

² Jeg var i Undervisningsministeriet projektleder på Det Nationale Kompetenceregnskab (2001-2005) fra januar 2004 til oktober 2005. På baggrund af bl.a. OECD-projektet Definition and Selection of Competencies (1998-2003) samt erfaringer med dataindsamling og efterfølgende statistisk bearbejdning i en lang række undersøgelser er det OECDs opfattelse, at der endnu forestår et stort udviklingsarbejde før man pålideligt kan foretage komparative målinger af ikke-faglige kompetencer på befolkningsniveau.

Deltagerliste

Høring for Folketingets Videnskabsudvalg og Uddannelsesudvalg om internationalisering af uddannelser, onsdag den 30. august 2006 kl. 10.00 - 15.15 i Landstings salen på Christiansborg

Anders Tybjerg	CIRIUS
Anders Vind	LO Miljø- og Competenceafd.
Anja Trier Wang	Dansk Industri
Ann M. Fugl-Meyer	Danske Studerendes Fællesråd
Annbell Ortum	FUHU
Anne Marie Ladefoged	Undervisningsministeriet, Afd. for videregående uddannelser
Anne Stærk	CIRIUS
Annika Büchert Lindberg	Det Naturvidenskabelige Fakultet, AU
Arne Carlsen	Danmarks Pædagogiske Universitet
Arne Wangel	Institut for Produktion og Ledelse, DTU
Astrid Fischer	Orientering, DR
Birgit Bangskjær	Akademikernes Centralorganisation
Birgit Breusch	CVU Syd, Sundhedsuddannelserne
Birgitte Vedersø	Amtsgymnasiet i Sønderborg, Gymnasieskolernes Rektorforening
Bitta Nielsen	IT-Universitetet i København
Bjarne Christensen	Ribe Seminarium
Bo Gregersen	Handelshøjskolen i Århus
Bo Steen Larsen	Niels Brock
Brian Dennis	KVL, Institut for Jordbrugsvidenskab
Børge Diderichsen	Novo Nordisk
Camilla Nielsen-Englyst	
Carl Christian Lassen	Institut for Produktion og Ledelse, DTU
Carsten Smith Olsen	KVL
Cecilia Decara	Institut for menneskerettigheder
Charlotte Dahlsgaard	Magisterbladet
Charlotte Wilhelmsen	Kulturministeriet
Christian Holm	CIRIUS
Christina Hove Odgaard	KVL
Claus Schandorff	StudieRådet for Ingeniørstud. i DK
Claus Thomsen	Akademiet for de Tekniske Videnskaber
Ditte Maja Simonsen	KUR-Kulturministeriets Rektorer
Dorte Salskov-Iversen	CBS
Ea Ryholt	Københavns Universitet
Elaine Rasmussen	SLS
Elisabeth Manford	Invest in Denmark
Elizabeth Tromer	Danmarks Tekniske Universitet

Erling Strudsholm	KU – Institut for Engelsk, Germansk og Romansk
Finn Karlsen	Foreningen af Skoleledere ved de tekniske skoler
Freja Boe-Hansen	Danske Studerendes Fællesråd
Gerd Battrup	Syddansk Universitet
Gert Svendsen	Dansk Metal
Gitta Stærmose	HUK, Syddansk Universitet
Gitte Henchel Madsen	Danmarks Biblioteksskole
Gitte Meyer	Center for Bioetik og Risikovurdering
Grith Zickert	DJØF
Gry Pedersen	CVU-Storkøbenhavn
Hans Henrik Saxild	Danmarks Tekniske Universitet
Hans Sjöström	Københavns Universitet
Hedvig Gyde Thomsen	Københavns Universitet
Helle Neimann Olesen	Vitus Bering Danmark
Helle Trøst Nielsen	Ingeniørhøjskolen København
Henrik Prebensen	KU-bestyrelsen – DM hovedbestyrelse
Iben Mottes	
Inge Mynster-Nielsen	Frederiksborg Gymnasium og HF
Inger Bak	Kunstakademiets Arkitektskole
Inger Rossing Jensen	Roskilde Universitetscenter
	Uddannelses- og Forskningsafd.
Ingrid Stage	Dansk Magisterforening
Inger Wæhrens	Foreningen af Danske Lægestuderende
Irene Odgaard	3F, TR's repræsentantskab
Jacob Bruun Christensen	Venstres PØ-sekretariat
Jakob Andersen	Lærerstuderendes Landskreds
Jannik Schack Linnemann	Dansk Handel & Service
Jeanett Engstrøm	Suhrs Seminarium
Jens-Jørgen Jensen	Syddansk Universitet
Jens Boe Nielsen	Nørre Gymnasium
Jens Vraa-Jensen	DM
Jens Aaris Thisted	Copenhagen Business School
Jesper Langergaard	CIRIUS
Jette Røbild	Rektorkollegiet
Jette Snoer	DJØF
Jette Tørning	Hovedstadens Pædagogseminarium
John Cyril Knudsen	Niels Brock
Julie Reventlow	KU
Jytte Grambo Larsen	Studienævn for Erhvervsøkonomi, SDU
Jørgen Helstrup	CBS
Jørgen Petersen	Vejle Amt
Jørn Vestergaard	Det Juridiske Fakultet, KU
Kaja Nørgaard Bertelsen	Aarhus Universitet, Internationalt Sekretariat
Karin Klitgaard Møller	Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole
Karina Søborg	Danske Studerendes Fællesråd

Karsten Bové	Amtsgymnasiet i Sønderborg
Karsten Skyum Pedersen	Teknisk Landsforbund
Karsten Lauritzen	Venstres Ungdoms Landsorganisation
Kim Judson	Slagelse Pædagogseminarium
Kim Minke	Danmarks Journalisthøjskole
Kirsten Bonde	Niels Brock
Kirsten Kuhn	Kunstakademiets Arkitektskole
Kirsten Porse	Dansk Handel & Service
Knud Siboni	SDU
Lars Bille	Institut for Statskundskab
Lars Hellgren	Danmarks Tekniske Universitet
Lars Kolind Jensen	Danmarks Pædagogiske Universitet
Lars Wonsild Pedersen	Det Konservative Folkeparti PØ - sekretariat
Leif Limkilde Bloch	HK/Danmark
Lena Nebsager	Ambassade de France
Lene Daugaard	Ledernes Hovedorganisation
Lene Rehder	Handelshøjskolen Århus Internationalt Kontor
Lene Strandsbjerg Wolff	Geografisk Institut - KU
Leni Schroll	IT-Universitetet i København
Line Gadegård Knudsen	SLS
Line Nørman Christensen	CBS Handelshøjskolen CBS Executive
Lisbeth Pinholt	Syddansk Universitet Det Internationale Kontor
Liv Strand	DSG
Lone Hegelund	IMM, DTU
Mads Albæk	DTU, DSF - 101E
Mads Kellermann	Prosa
Mads Svaneblink	Danske Studerendes Fællesråd
Maj-Britt Johannsen	KU
Majken Hjort	Det Juridiske Fakultet - KU
Malene Magaard	Det Juridiske Fakultet - KU
Marianne Jacobsen	Det Kgl. Danske Musikkonservatorium
Marianne Aarø-Hansen	KVL
Maria Novrup	Øresundsuniversitetet
Marie Bylov Falgren	Lærerstuderendes Landskreds
Marie Mønsted	DAF & Fulbright Kommissionen
Martin Lauth	Erhvervsakademirådet, FUHU
Martin Zaar	DSG
Mette-Astrid Jessen	Kulturministeriet
Mette Hartlev	Det Juridiske Fakultet, KU
Mette Jensen	Folketinget
Mia Dabelsteen	CIRIUS
Mia Gertz	Dansk Sygeplejeråds Sekretariat
Michael Løgholt Thomsen	Lærerstuderendes Landskreds
Mikkel Krogsholm	Studenterrådet ved AU
Mogens Enevoldsen	Aarhus Tekniske Skole
Mogens Flensted-Jensen	Videnskabernes Selskab
Morten Andersen Linnet	Inst. for Matematik og Fysik, KVL
	Landbrugsraadet

Morten Jest	Fagbladet Gymnasieskolen
Morten Lund	Danmarks Tekniske Universitet,
Morten Overgaard	CIRIUS
Morten Permin	Hillerød Pædagogseminarium
Moussa Jonsson	DSG
Nasrin Billie	Søndagsavisen
Nina Dietz Legind	Studienævn for jura, SDU
Nicolai Paulsen	Danmarks Pædagogiske Universitet
Niels McNair	Danmarks Designskole
Ole Henckel	Danmarks Pædagogiske Universitet
Patrick Nédellec	Ambassade de France
Peder Østergaard	Handelshøjskolen i Århus
Per Tøgersen	Finansforbundet
Pernille Winther	Danmark-Amerika Fondet & Fulbright Komm.
Peter Arne Sørensen	Kunstakademiets Arkitektskole
Peter Friese	CVUalpha, Peter Sabroe Seminarier
Peter Schmalz	Niels Brock
Philip Sønderberg	KU
Pia Tetler	Økonomi- og Erhvervsminist.
Poul Bonde	Århus Universitet Internationalt sekretariat
Poul Holm	Roskilde Universitetscenter
Preben Bertelsen	Psykologisk Institut, AU
Ragni Linnet	Institut for kunst- og kulturvidenskab
Robin Jensen	Copenhagen Business School
Sanne Hovendal	KVL
Sara Crone	Skovtofte Socialpædagogiske Seminarium
Sharon Millar	Syddansk Universitet,
Shirley Pollak	Institut for Sprog og Kommunikation
Signe Hagel Andersen	DPU
Signe Voigt Christiansen	SLS
Simon Neergaard-Holm	Lærerstuderendes Landskreds
Simon Serbian	Dansk Arbejdsgiverforening
Sofus Albertsen	Panum Institut
Stefan Kai Nielsen	DGS
Steffen Skovfoged	Magisterbladet
Steen Albertsen	Aarhus Universitet
Stine Due Hansen	Undervisningsministeriet,
Ståle Skaar	Afd. for erhvervsfaglige uddannelser
Sune Bechmann	KU
Susanne Bjerregaard	Sygeplejestud. Landssammenslutning
Susanne Suhr Andersen	SAXO-studievej. KU
Svend-Erik Povelsen	Rektorkollegiet
Sven Junghagen	CVU Syd
	CIRIUS
	CBS Handelshøjskolen International

Søren Blaxekjær
Søren Hartz
Søren Nedergaard

CVU Syd
Den Kgl. Veterinær-og Landbohøjskole
Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling

Theis Petersen
Therese Kühn
Thomas Hedebye
Thomas Skovgaard Pedersen
Thorkil Damgaard Olsen
Tina Gottlieb
Tobias Zimling Kristiansen
Tommy N. Johansen
Torben Holm
Torben Kornbech Rasmussen
Trine Marie Melchior Madsen
Trine Nielsen

RUC International Office

Danske Studerendes Fællesråd
Økonomisk Ugebrev
Det Humanistiske Fakultet
Københavns Universitet
Lærerstuderendes Landskreds
DFU
KUR-Kulturministeriets Rektorer
Undervisningsministeriet
KU
Danmarks Farmaceutiske Universitet
Internationalt kontor
Københavns Universitet

Trine Sand

Ulla Lena

Rektorforeningen

Vibeke Toft Müller

Handelshøjskolecentret

Aage Hagen

Rytmask Musikkonservatorium

Oplægsholdere:

Anya Eskildsen
Chris Mottes
Finn Kjærdsdam
Gerard Mols
John E. Andersen
Kenneth Iversen
Maria Munnecke
Ove K. Pedersen
Rikke Skovgaard Andersen

Niels Brock International
Deadline Games A/S, CEO
Aalborg Universitet
Maastricht University
Københavns Universitet
Unimerco A/S
RUC Forvaltning / Hus 25.1
Copenhagen Business School
Studerende
Erasmus Mundus Masters in Journalism and Media
Studerende, Vitus Bering
Arken - Museum for Moderne Kunst
CIRIUS

Safi Hansen Yahiya
Stefan Hermann
Torben Klein

Hermans Jeanine
Jytte Mansfeld
Jette Kirstein

Bisidder for Gerald Mols
Bisidder for Anja Eskildsen
Bisidder for Torben Klein

Velkomst og ordstyrer:

Hanne Severinsen (V)
Carina Christensen (KF)

Formand f. Videnskabsudvalget
Formand f. Uddannelsesudvalget

Politikerpanel:

Tina Nedergaard (V)
Christine Antorini (S)
Martin Henriksen (DF)
Carina Christensen (KF)
Margrethe Vestager (RV)
Bente Dahl (RV)
Morten Homann (SF)
Per Clausen (EL)

Formand f. Uddannelsesudvalget

Medlemmer af Folketinget:

Ellen Trane Nørby (V)
Torsten Schack Pedersen (V)
Anne-Mette Winther Christiansen (V)
Troels Christensen (V)
Kirsten Brosbøl (S)
Bjarne Laustsen (S)
Kim Mortensen (S)
Troels Ravn (S)
Anne Grete Holmsgaard (SF)
Pernille Vigsø Bagge (SF)

Teknologirådet:

Gy Larsen
Janus Sandsgaard
Jørgen Madsen
Lars Klüver
Marie Hemmingsen
Vivian Palm

Projektleder
Projektmedarbejder
Projektleder
Sekretariatschef
Projektmedarbejder
Projektsekretær

Teknologirådets udgivelser 2004 – 2006

Teknologirådets rapporter:

"Regulering af miljø- og sundhedsaspekter ved nanoteknologiske produkter og processer"
Vurderinger og anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet, juni 2006.
Teknologirådets rapport 2006/12.

"Sundhedsydelse med IT –Pervasive Healthcare i den danske sundhedssektor"
Vurderinger og anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet.
Teknologirådets rapport 2006/11.

"Høring om terrorbekæmpelse"
Resumé, skriftlige oplæg og redigeret udskrift af høring i Landstingssalen, onsdag den 10. maj 2006.
Teknologirådets rapport 2006/10.

"Velfærd fremover –en udfordring"
Resumé og redigeret udskrift af konference på Christiansborg den 22. marts 2006.
Teknologirådets rapport 2006/9.

"Lille Land hvad nu?"
-Information og debat om Danmarks situation i lyset af globaliseringen.
Teknologirådets rapport 2006/8.

"Københavns Cityring"
Høring for Borgerrepræsentationen i København den 30. marts 2006.
Teknologirådets rapport 2006/7.

"Grøn transport –kan vi, og vil vi?"
Resume og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 5. april 2006.
Teknologirådets rapport 2006/6.

"Høring om Miljøteknologi"
Resumé og redigeret udskrift af høring i Landstingssalen på Christiansborg den 21. februar 2006.
Teknologirådets rapport 2006/5.

"RFID fra produkt til forbrug
-muligheder og risici ved RFID-teknologi i værdikæden"
Teknologirådets rapport 2006/4.

"Hvordan skal vi bruge den nye viden om menneskets hjerne?"
Europæiske borgere i dialog om hjerneforskning.
Teknologirådets rapport 2006/3.

"Dansk energiforbrug i fremtiden"
Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 25. januar 2006.
Teknologirådets rapport 2006/2.

"Dansk energiproduktion i fremtiden"

Resumé og redigeret udskrift af høring i Folketinget den 17. november 2005.
Teknologirådets rapport 2006/1.

"Offentlig forplejning"

Resumé og redigeret udskrift af høring for Folketingets Fødevarerudvalg den 12. oktober 2005 i Landstingssalen.
Teknologirådets rapport 2005/14.

"Retssikkerhed og aktivt medborgerskab i digital forvaltning"

Anbefalinger fra en arbejdsgruppe under Teknologirådet.
Teknologirådets rapport 2005/13.

"PISA – undersøgelsen og det danske uddannelsessystem"

Resumé og redigeret udskrift af Folketingshøring mandag den 12. september 2005.
Teknologirådets rapport 2005/12.

Andre udgivelser:

BIOSAM videndeling og samarbejde i den bioteknologiske debat.
Teknologirådet december 2004.

Nyhedsbrevet "Fra rådet til tinget":

Nr.229 06/06: Bedre sundhed hvis færre røg
Nr.228 06/06: Bliver man syg af NANO?
Nr.227 06/06: Danmarks energifremtid
Nr.226 06/06: RFID med brugerkontrol
Nr.225 05/06: Pervasive Healthcare gavner kronisk syge
Nr.224 05/06: Terrornetværk i cyberspace
Nr.223 05/06: Vi har råd til flere ældre
Nr.222 05/06: Patentsystemet under pres
Nr.221 05/06: Nedtælling til metroens 4. etape
Nr.220 04/06: Afgang for grøn transport - skal Danmark med?
Nr.219 04/06: Danmarks energiforbrug skal ned
Nr.218 03/06: Dansk miljøteknologi til hele verden
Nr.217 02/06: Borgernes nationalparker
Nr.216 02/06: Fortsat strid om GMO-regler
Nr.215 01/06: Depression bor også i kroppen
Nr.214 01/06: Danmark på vej mod intelligent energisystem

TeknologiDebat Fokus:

TD2/2006: Patient i fremtidens it-sundhedsvæsen
TD1/2006: Årsberetning 2005
TD4/2005: Hjerner forsker i hjerner
TD3/2005: Ny GMO- muligheder og konsekvenser

TD2/2005: Teknologirådet 1995-2005
TD1/2005: Årsberetning 2004
TD4/2004: Kampen om tiden
TD3/2004: Røg, støj og møg –det ik' for børn
TD2/2004: Mere vand – mindre land
TD1/2004: Årsberetning 2003

Alle Teknologirådets udgivelser kan læses og hentes gratis fra Rådets hjemmeside www.tekno.dk

Gratis nyhedstjenester:

Abonner på Teknologirådets elektroniske nyhedsbrev TeknoNyt, der orienterer om hvad der sker i Teknologirådet og i teknologiens verden. Send en mail til teknonyt@tekno.dk

Abonner på Teknologirådets nyhedsbrev til Folketinget "Fra rådet til tinget" ved at sende en mail til rtt@tekno.dk